

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**IOAN. PETRI || MAFFEI, || BERGOMATIS, || E SOCIETATE ||
IESV, || HISTORIARVM || INDICARVM || LIBRI XVI. ||
SELECTARVM, ITEM, EX || INDIA EPISTOLARVM || LIBRI
IV. ||**

Maffei, Giovanni Pietro

Coloniae Agrippinae, Anno M.D.XC.

VD16 M 105

Ignatii Vitæ Liber Secvndvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64627](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64627)

IGNATI VITÆ LIBER SECUNDVS.

AEger Hispaniam repetit. Cap. I.

INTEREA Ignatius gravi morbo partim è maximis laboribus vigilijs que, partim etiam è partibus corporis grauitate contractis; veniente inde stomachi iam pridem afflicto doloribus acerbissimis; post multa remedia in cassum adhibita, cubitum inuolans ad patriam solum & incunabula se referit, quod vix ad inueteratas corporis ægriudines certissimam peruenit, quæ vulgo arbitrantur. Nec recusat ille, non sine letudinis ratione, vel desiderio suorum adductus, duabus alijs maxime causis: primum, ut quibusdam regionibus, malo publico, iuuenilis licentia & libertatis ipsemet specimen existisset, ibidem ad spirituum ædificationem vicissim aliqua Christianæ humanitatis atque modestiæ documenta præberet; populisque sua & verbo & exemplo ad studium poenitentiae invitaret, accederet. deinde, ut, quoniam socijs aliquæ eius familiaria rei familiaris tria; eas eodem itinere cooperata ipse expediret, neque per eam causam illi reuocaretur à studijs, vel recenti etiam tum vocatiōe, & conditionis tam arduæ, tamque laboriosæ conflictu, pama dulcedinis, ac domesticæ tentationis, qua illi fieri

periculosior est, aleam subire cogrentur. Simul etiam, relictis olim in Hispania socijs, cogitabat, si quem in proposito constantem inueniret; secum in eandem expeditionem educere. Ceterum ne quid de suo discessu res Parisiensis caperet detrimenti, primùm commilitones ad perseverantiam ac fidem paucis adhortatus, Petrum Fabrum & annis & vocatione antiquissimum, illis præposuit; cui interim obtemperarent, quem parentis ducere loco, deinde tempus certum edixit iisdem approbantibus, quo tempore cuncti, rebus omnibus præter viaticum & necessaria scripta ex voto abdicatis, nauigatum Hierosolymas Italiam peterent, seque iam antegressum Venetias conuenirent. Dicta profectio dies est viii. Kalend. Februarij, anno MDXXXVII. incunte, qua die Apostoli Pauli conuersio beata recolitur. His ita cōfinitis, anno MDXXXV. per autumnum tempus ipse non sine lacrymis, mutuique amoris magna significatione singulos in digressu complexus, cum vellet de more pedibus quamquam ægro corpore proficisci; coempto a socijs equo vti coactus est: breuique partim ex ipsa vocatione, locorumque mutatione, partim etiam de studio non intermissione morbo leuatus, Pyreneo superato Gampuzeoam provinciam attigit. Eius de aduentu propinquus festinè præmoniti ab ijs qui hominem ad Aquas Augustas, quam hodie Baionam appellant, in transitu agnoscunt; ex templo, quod regni limes latrocinij infestus esset, armatos homines ad eum excipendum tuendumque dimiserant: atque hos primùm Ignatius in Gampuzeoar: finibus, deinde etiam, quæ iam tum erat fama de sanctitate viri, clericos omnes agmine composito ad oppidum Aspheithiam honoris causa obuios habuit. cumque ab ijs, & ab ingenti præterea gratulantium turba deduceretur ad ædes paternas; ille, vt ostenderet quantopere ab eiusmodi fastu pompaque abhorreret, vt primùm potuit, ex eo comitatu sese proripiēs, ad publicam hospitalem domum diuertit, victumque continuo emendicare ostiatim cepit; frementibus videlicet cognatis, eamque rem (vt fere deprauata sunt Christianorum

norum quoque iudicia, & pauci ex animo erant im-
 plexantur) summi dedecoris atque ignominiae loculi
 ducentibus. Deinde quamquam inuitis illis, tanta
 plebem Christianae doctrinae rudimentis imbuit, pu-
 uatisque colloquijs eos qui ad se venturabant, peccato-
 rum veterno excitare, felis verò diebus eorum cunctis
 habere tanta hominum frequentia, ut cum essent pla-
 non caperent, in agrum prodire necessario cogunt,
 vulgoque arbores audiendi causa confederant. Et
 sane opera fructus egregius Dei beneficio colunt.
 Complures ad virtutem ac Dei cultum à vitijs praeuare
 conuersi, multae sublatae discordiae, & odii interuentu
 restincta, contra aleatores lata publice lex, propter pro-
 positam; institutum praeterea, ut preces pro salute quor-
 die funderentur eorum omnium, quibus lethalis agra
 piaculo obstrictis, in singula momenta exitum eorum
 immineret: itemque ut ex Ecclesiae Romae vultu
 tudine salutationis Angelicae signum daretur, mane
 ridie, & vespere. iam verò grauiam quaedam vicia, quae in
 in populum modo, sed etiam in sacerdotes impetrant,
 magna ex parte correctae, denique morbo inuicibilis
 fectis, & extrema pressis inopia, ne vel opprobria
 vel strati passim in compitis caelum miscerent, quae
 completerent, publico sumptu consultum. Atque huius
 ges moresque custodiendi, ne (quod fere sit) bene
 propediem obsolescerent; curam & munus Lutetiae
 milia, placata postmodum Ignatio, sibi delectationem
 cum in eo xenodochio aliquandiu ita versatus, quae
 tis appareret ipsum exemplum Christi Domini habere
 paupertate multo magis, quam otio & rerum illius
 delectari; ad extremum quotidianis propinquioribus
 gibus exoratus, ne cognationi aut nihil omnino
 aut etiam inimicitias palam denunciasse videtur
 ternam domum ex hospitali se transtulit; ibi prope
 moratus dies, restituta domestica disciplina, vinctis ad
 officium ac pietatem animatis; valentior multo quam
 Lutetia discesserat, ad lociorum expedienda
 proficisci constituit. Atque hic nouum ecclesiae

re Ignatiū inter & cognatos exoritur; cū ille paupe-
 nis habitu prorsus, & pedes iter facere destinasset animo:
 illi contra, quoniam quidē eum apud se diutius retinere
 non possent, certē non nisi bene comitarum, & pecunia
 instructum abire permetterent. Verū certaminis deni-
 que is fuit exitus, vt Ignatius ne frustra diutius tende-
 ret, ad viam modicum in speciem deduci se passus, breui
 domum & famulos & cetera cuncta remisit, pedibus-
 que porro perrexerit; Gallicano equo ministris valetudi-
 nari iamante relicto, quem illi deinde in Ignatij memo-
 riam, veluti sacrum & immunem ab opere, vagari in
 pascuis ad extremum vsque senium permisere. Ignatius
 igitur Nauarra primū, deinde Castella peragrata, man-
 datusque recentium sociorum exhaustis, de veterum sta-
 tu ac voluntate cognoscere nequaquam omisit: verū
 partim expectationis ac more rædio victi, partim et-
 iam aspectu virtutis itinere fatigati, in alia fere omnia du-
 dum abierant. Ioannes tantū Gallus, ne de animi salu-
 te periclitaretur, monasticæ se addixerat vitæ. Callistus
 ad animorum cura, ad pecuniæ lucrum studio repen-
 te conuerso, in Indiam nauigauerat, vnde aliquanto
 post bene nummatus ingenti omnium admiratione qui
 eum antea norant, Salmanticam redijt. Cazerus cū
 Segouiam patriam petijisset, mollioris vitæ commodis,
 & domesticorum consuetudine delinitus, otio ac vo-
 lupiati sese dederat. Artiaga verò, curriculum honoris
 & ambitionis ingressus, & e Commendatorio factus
 episcopus, cū aliquandiu in eo dignitatis gradu vix-
 isset, ad extremum ægrotus, epota per imprudentiam
 veneni laguncula (cū duæ starent, altera salubris
 aquæ, altera sublimati, quod appellatur, me-
 dicamenti) miserabili genere leti
 defunctus est.

Vene-

Cap. II.

Ignatius ergo cum in Italiam properaret, & hosce quos dixi socios in longitateque dispersos in unum congregavit, atque ad pristina reuocatis, quos nulla se ostenderet; occulta Deo uoluntate secum expendens, suis propriis salute ad superos precibus, Valentem tenuit ubi uidelicet nauem stare paratam aduentibus multis ac se tali tempore mari committentem, quod praeter caeteras difficultates, etiam in nobis exterrita Aenobarbus, loca opportuna, & littora inaccessibilia obsideret classe; nullis terroribus delectatus Ignatius. & nauis praedones quidem effugit, uerum non foedissima tempestate coorta, clauo demissa, & que armamentis, cum iam de salute uedrosque omnino desperassent, lacera & quassata nauem auensem portum egerime tenuit. Atque haec nauis incommoda, non sane leuius terrestrium periculum excepit. Cum enim solus, Ignatius per Apennini tramites Aemilianam uiam ingressus initio spatiosam, sed in medium de magis magisque coeuntem; studio possidens in eas penetravit angustias, unde se exitu humana ope vix posset. Primo igitur sollicito cecere, deinde cum neque progredi, neque recedere tutum esset, in exilitate salebrosa, & horrenum torrente rapido minaciter superfluentes; timore desperanti simili, ubi repente sese totum periclitum animaduertit. Sed ad extremum fidem rato diuino auxilio, quod unum reliquum collatum, humi procubuit; & genibus manibusque quadrupedis instar, ac prominentia modo laxa, saxi enata virgulta prensando, tandem

quos ad eam diem pertulisset, omnium maximo. inde per immensam altitudinis inuias rupes ac solitudines diu errabundus, cum ad radices montium denique deuenisset, omnia rursus offendit partim niuium tabe, partim etiam hybernis imbribus impedita. Cumque nihilominus vrgeret progrediendi necessitas; via terribilissima (& est mollis & cretosus ager, ac semita per horum temporum incuriam exiguo munimento, nec vllis, vt olim, stratae lapidibus) cum profundo ac tenaci limo diu multumque luctatus, ad Bononiae portas tandem aliquando peruenit. Atque hic, ne quid deesset ad probandam aequitatem ac patientiam vini, ad ceteras miseras illud etiam ludibrium accessit; vt in ipso vrbis introitu, e ponticulo in fossam, limo crenoso margine lubricante decideret, emensusque luto deformatus ac madidus, ab ijs qui tum aderant, non sine ioco & facetijs (vt sunt procacia in alijs malis hominum ingenia) rideretur. Sed ille nimirum identidem exerceri se a patre caelesti prudenter intelligens, & in gratiarum actione persistens, sole siccatis vicumque vestibus, lassitudine ac fame confectus cum vrbis magnam partem frustra emendicando perambulasset, in collegium Hispanicae nationis demum excepit, ibique dies aliquot clementer est habitus. Inde cum inuere iam facili & certo Venetias peruenisset, exacta pecunia quam illi per trapezitas eadem Elifabetha Rossella benigne curauerat; interea dum socios e Gallia praestolatur, in varia pietatis opera ex instituto capit incumbere. Nec sane frustra: siquidem complures omnium ordinum homines partim Christianae doctrinae praerogationibus imbuit, partim ab impura & flagitiosa vita ad cultum Dei timorem, studiumque virtutis eodem Deo adiuuante conuertit. Quibusdam etiam primarijs viris cum patitijs indidem, tum externis, praua animi affectione ac vicio laborantibus, non sine copioso fructu, spiritualium exercitiorum expertae virtutis medicinam exhibuit. In ijs Didacum Guiam, & Stephanum germanos fratres e praecipua nobilitate Cantabriae, sibi quondam Compluti familiariter notos, ac tum Hierosoly-

mis redeuntes, earumdem commentationum hōi-
 tantam ad rerum diuinarum intelligentiam, huma-
 narum contemptum adduxit, vt omnibus diabolici-
 noribus abdicatis, CHRISTI consilia omnino imi-
 creuerint. Atque hos imitatus est postmodum Bar-
 laureus Hozius, item Hispanus, Theologus peruenit
 cum ad easdem commentationes peragenda videret
 p̄sus esset, verumtamen ex quibusdam iniquis le-
 monibus haberet suspectam Ignatij doctrinam acce-
 mata, demum se Ignatio exercendum acque recedens
 ita commisit, vt multos in cubiculum quo secessit, se-
 cum afferret libros, quibus Ignatij dicta scripturae
 sanctorum patrum & conciliorum truntem capere
 ret. Sed vbi appositas ab Ignatio epulas & quatuordecim
 abstulit, vt in ijs veneni deprehenderit quosdam, re-
 iam ardenti quodam rerum caelestium amore infla-
 matus, mortalibus commodis nuntium sponte recu-
 rit, atque vltro ad Ignatij voluntatem & vix rari-
 adhæserit. Ex Veneta verò nobilitate in prima co-
 sultu ac meditatione profecit Petrus Comarus Zaba-
 riae filius, is qui multo post, magna cum impetore
 sanctimoniae laude Paphensem Episcopatum conse-
 strauit. Sed & aliorum ex Ignatij consuetudine salutis
 vitae morumque mutatio est consecuta. Quae quosdam
 nec ab obscuris hominibus, & incohis reuerentia
 uitatis fiebant, breui, vt alijs locis antea dictum
 tijs Ignatij pietas in crimen inuidiamque vocata
 non ferente diabolo, tantam sibi praedam e hinc
 pi: statimque vulgatum ab eiusdem emissarijs dissi-
 natium prauitatis haereticae semel iterum eae
 in Hispania elapsum è custodia, in Galliam prole-
 ac proinde eius effigiem ab Hispanis Inquisitionis
 nominis causa publicè concremata. eundem
 nouas molientem res, inficientemque perniciosam
 nae labe scholasticos: vbi delatum suum nosse
 tribunalia odoratus fuisset, fuga prauectis
 manus, & consilia magistratum. Quas
 Ignatius cum non modo in vulgus, iniqua

verum etiam ad Legatum Apostolicum Hieronymum Verallum, qui deinde S. R. E. Cardinalis fuit, delatas inaudisset; non tam de sua, quam de sociorum existimatione sollicitus, vltro ad Legatum adiit, & acriter insistit, vt eorum criminum questio exerceatur quod ita factum, & veritate comperta, honorifice à Legato est absolutus, incumbente in eius causæ cognitionem Gaspare Docto legati affecla; qui ex eo tempore Ignatium vnicè dilexit, ac sacratissimæ domui Lauretanæ deinde præpositus, in Societatem vniuersam plurima cgregiæ voluntatis officia contulit.

Venetias ad Ignatium socij veniunt.

Cap. III.

Vm hæc in Italia gerit Ignatius, interim bello inter Christianos ingrauescente Reges, cum exercitu formidabili Cæsar per Insubrū & Allobrogum fines in Galliā irruerat. Ea fuit socijs Ignatij causā & profectiois maturanda, & itineris per Thuringiam, seu Lothoringiam atque Germaniam, sanè incommodo anni tempore facienda. igitur pecunia rebusq; omnibus, præter viaticū & scripta in Christi Domini gratiam distributis, mense nobri anno circiter post discessum Ignatij, suo quisq; baculo innixi pedites viam capessunt, & quidem tantum alacritate ac feruore spiritus, vt ne à iacobo quidē Laine, viribus nondum è recentī morbo recuperatis, exorqueri potuerit, quominus & pedibus ambularet vt reliqui, & inter ambulandum insuper inualida membra discruciatet hispido in primis & horrenti cilicio. Vestitus erat omnium, vt peregrinorum & pauperum, nequam elaboratus, & ad modestiam submissionemque compositus, pendebar è scapulis matica ex corio, in qua sacra Biblia, & breuiarium asseruabantur, & scripta, quæ fecimus, Rosaria verò ad catholicam fidem vel inter ipsos hæreticos profitendam, palā gestabant è collo suspensa

spensa. Hospitium ingressi, primum omnium, in-
 stantium respectu, nixi omnes genibus Deo gratias age-
 bant; eundem in egressu pariter sibi proprium gratias
 tur. Sobria & frugalis erat mensa; oratio ac meditatio
 non solum in diuersorij, verum etiam in ipso itinere
 plurima. sacerdotibus, qui tres erant, sacrificia obse-
 rari quotidie caelesti reficiebantur pane. scripturae de-
 bus diuinis aut necessarijs ferè nullus. in decembo-
 quid in deliberationem incideret, mira constantia
 superandis viarum difficultatibus periculisque, tanta
 constantia & æquitas animi. Autumnales pluuies
 ferè Gallia pertulerunt: occurrere mox alpes pene in-
 structæ niuib; multa fuere subinde fames, frigoris
 defatigationis incommoda subeunda: nihil scilicet
 cit tam arduum, aut tam extimescendum, quod eorum
 quemquam à concepta religione, officioque decederet.
 Atque hac disciplinæ pacisque custodia, cum omnibus
 per quorum fines transierant, populis, bonos odore
 Christo fuissent; cunctis non catholicis magis, quam
 hæreticis nouum ac religiosum agmen magis, quam
 probatione mirantibus, ad tertium Idus Ianuarij
 MDXXXVII. Venetias ingenti omnium gaudio, &
 tua gratulatione sospites ad Ignatium peruenit. Quo-
 que vbi paululum è longa contentione se sustulit
 quietis est captum; statim Hierosolymitanis prouincie
 consilia renouantur. primum omnium, tam gratiosa
 peris fore sua studia, si ad ea summi totius Ecclesie
 storis auctoritas & consensus accederet; simul omnes
 ems remitteret, tunc vel maxime sua, Romanam con-
 stituunt, & à Pontifice maximo ius tum ad sacrosanctum
 nes, titulo voluntariæ paupertatis; tum ad ministerium
 Hierosolymitanam, & prædicationem Euangelij in
 lo interdicti metu suppliciter petere. Inter quos
 cessarent, atque adeo vt quædam quasi rudimenta sacra-
 ræ militiæ ponerent; publicis valetudinarijs, & de-
 stribus, ægros ac pauperes omni ope adiuuarent
 ministrare qui per sacerdotium poterant: cum

lacerantes; afflictos moerentesque spe caelestium bono-
 rum erigere; ad esse animam agentibus; cunctos denique
 ad patientiam, fidemque adhortari; nec modò spiritua-
 libus officijs fungi certatim; sed ne vilissima quidè ac ser-
 uilia corporibus pauperum curandis, defugere ministe-
 ria sterneret lectulos, euerrere sordes; purgare schaphias;
 cadauera defunctorum rite curata humi condere; inter-
 diu pariter noctuque omnibus praesto esse tanta cum a-
 lacritate ac diligentia; ut cuncti obstupeficerent, vulgato
 que rumore, principes etiam viri ad spectaculum con-
 uerterent. Quibus in officijs cum aliorum omnium,
 tum Xauerij praecipue caritas ac virtus enituit. Is cum
 in quendam incidisset morbo Gallico miserè deforma-
 tum, atque ad eius aspectum exhorruisset, ut ea re infrin-
 gi ac debilitari sensit caritatem in proximum, ita repen-
 te in semetipsum excaudit egregius CHRISTI mi-
 ser, ut manantem saniem ex viceribus purulentis (cuius
 rei vel menti onemaures delicatae refugiant) obfirmato
 animo, semel iterumque non dubitavit exsugere. qua re
 non modò se ipsum in praesentia praecclare vicit, sed et-
 iam in omne tempus propriam quandam atque perpe-
 tuam in elephantiacos atque vicerofos clementiam & mi-
 sericordiam est consecutus: quam deinde, vbicumque
 morarum fuit, quotiescumque se dedit occasio, diligen-
 ter exercuit. quidam etiam è sociorum numero, paupe-
 rem lepra toto corpore coopertum cum praefectus no-
 socomij non admitteret, in suum lectum accepit ipse:
 cumque manè surrexisset cunctis ingemiscensibus ca-
 non ipse quoque morbi foeditate correptus; postridie
 non sine miraculo prorsus illaesus atque intactus appa-
 ruit. Haec & alia eiusmodi verae pietatis & officij docu-
 menta cum in ea vrbe dedissent (quorum ibi grata in-
 multos annos deinde memoria viguit) appetente iam
 vrbe, uti condixerant, Romam cuncti fere praeter Igna-
 tum, discessere. Ipse tum ad parta in Domino retinen-
 da, tum ad expedienda quae ad nauigationem pertine-
 rent, ibidem interea substitit. Atque illi quidem eadem fere
 disciplina quam supra diximus, iisdemque imbrui diffi-
 culta-

cultibus, iter ingressus ad superiorem partem illius
 frugalitatem illud etiam addidit, ut de quo in pre-
 sus viatico, diuinæ tantum providentiae benevolentiae
 fiducia, Romam usque contendere: & quia in Cas-
 talium, seu Quadagesimæ tempus erat, quod de pene-
 quam in tantis laboribus, ritu catholico iocundum. De-
 sanè defuit illis & exerecndæ spei, & CHRISTI Do-
 mini inopiam ac perleuerantiam aliqua saltem parte
 imitandi materies: acciditque aliquando, ut quæ qua-
 dumtaxat frustulum singuli mane sumptuum, in re-
 densissimo stagnantibus late campis, ut alioquin pene-
 tenuis aqua pertingeret, nullo præterea cibo, minus pro-
 suum ferme triginta nudis pedibus uno die periret,
 & quidem incredibili non modo tranquillitate, sed
 sed etiam hilaritate psallentes. Diversi quoque non cum pro-
 pter inopiam excluderentur, & ad publica studia
 de morte confugerent, quamvis oppido ab omnibus
 quæ supra diximus, carnis muneribus impeditis
 seque ipsi domare ac vincere magis magis impeditis
 in dies. Sane Ravennæ quidam ex his cum hinc de-
 stuli sordes, ac manantia tæbe stragula crustulorum
 tasteret, quæ prima deinde occasio data est hinc de-
 di, non prætermisit in pago nescio quo pauperibus
 si consumptus è vita migraverat. cum in unum pagum
 nostri venissent, distribuitque cubilibus eorum
 perisset, nisi quod phthiriacum fouerat, per se a mi-
 sam nuper palmam recuperare vehementer cupens
 nudus illicò per summum animi ardorem callem
 lodices, ibique sese identidem versans, cum ingens
 malium greges ea tota pauisset, non sic ad sedes
 defatigatus, non leues ab se prioris fastidii ac odii
 poenas exegit. Denique sanctam Vrbem ingressus
 Apostolorum limina, & præcipua religionis studia
 ste obierunt, à Petro Civitate Hispano Caesari
 tore ad Pontificem maximum introducentis, in
 tēpore Paulus III. è gente Farnesia, cuius nequam pro-
 mum utiq; nostra Societas debet. Cōsueverat autem
 mentem non fabulatores aut mimos inducere, sed
 100

antes philosophos atq; Theologos; & ipsemet, veritas indagandæ atque illustrandæ causâ ponere de quo inter se disputarent, ea erat grauissimi senis & prudentissimi Principis oblectatio. Ad has ergo disputationes post pedum oscula Patres adhibiti, cum egregium qua Christianæ humilitatis atque modestiæ, qua eruditionis & ingenii specimen præbuisent; non modò qua volebant de sacerdotio, deque Hierosolymitana provincia, libenter atque approbante Pontifice impetrarunt, sed insuper pecunia ab eodem instructi, & fauilla eum prece dimissæ sunt. Ad quam deinde pecuniam cum è nationis maxime Hispanicæ collatione accessisset quod aurorum amplus duce totum summum expleteret, socij ne quid ex eo vanò præterquam in usum votuæ navigationis attingerent, apud mercenarios pecunia omni deposita, & Romæ vicium emendicantes, admirabile dedere spectaculû ijs eorum Pontifice discentes illos audierant; & deinde quemadmodum venerant, sic Venetias profus egerat ac vacui reuertuntur.

Socij initiatur Ignatius: & de rebus ab eodem & socijs in Veneta ditione gestis.

Cap. IV.

POST hæc, diligenti adhibita præparatione, cum ad eiusdem Legati Verallipedes perpetuæ paupertatis & castimonie nuncupassent vota diuini amoris igne succensî, mirante, ac maiorem in modû approbante populo, sese denuò ad pristinos illos labores, & assidua operum ministeria retulerunt. Deinde in exitu mensis Iulij, Diui Iohannis Baptistæ die natali, Ignatius, & reliqui socij per omnes ordinum gradus ad apicem sacerdotii à Vincentio Negosantio Fanessî, Ardensis Episcopo electi sunt, tanta non modò ipsorum, sed etiam ipsius Episcopi lætitiâ & animi voluptate, ut sese inter eiusmodi ceremonias nihil vnquam simile sensisse affirmaret. Intra Patribus neq; in eam diem vlla fuerat in Palæstinâ

transmittendi facultas; & eo ipso tempore cum prae
bellum ex foedere Christianorum principum, fuerit
inter & Solymanum Turcam exarisset, subitumque
commercio, omnis non modo peregrinorum, sed etiam
institorum nauigatio conqueiuit. ut satis apparet, quod
ste numen iratum gentibus ijs quae erediunt sibi regem
Dei per summum olim scelus negligenterque inobedi-
re; Apostolicum hunc, deuotūque sibi mancipium, pro-
lias longè nationes atque prouincias iusto iam ante
cio destinasse. Itaque propter eam quam deus eorum, pro-
traijcendi sublata, quamquā voti religio solam
propemodum poterant, tamen ne quis omnino huius
lus animis insideret, finem anni vertentis, in Pacificis
te decreuerāt, prorsus expectare, seq; interim ad locum
dotij primitias diuinæ maiestati libādas omni diligentia
cōparare; tum etiam post multam precationem, & adhibi-
nentiā, proximis operam ex instituto nauigatio
Id quò liberius atque commodius faceret, tanta ve-
bis celebritate ac frequentia, in finitima Italia, quod
nis oppida aliò atque aliò recepere se se. ut sibi quod
tamen in praesentia vix fieri poterat) bello soluta, post
opinionem transitus patuisset, è propinquo Francisci
cuncti simul accurrerent. Franciscus ergo, cum ab vrbem
Salmeron, ad montem Celsum (id vico nomen ab vrbem
Patauio millibus passuum fere quindecim) locum
annes Codurius, & Hozius, Tarusium: Caesius, Lati-
& Simon Roterigius Bassanum, oppidum ager Fran-
ni; Paschasius & Bobadilla, Veronam; Ignatius, Veronae
ber, & Laines cum Vicetiam perijissent, hanc vrbem
nem inire. Erat extra vrbem domuncula ruralis, in qua
serta nullis foribus aut fenestrarum obiectis, in qua
libet peruia, id sibi diuersorium, ne cui molestum
hiberent, atque vt ab vrbano strepitu remouerent, in
ni Deo vacarent, memores insuper stabuli quod legem
ipsum Angelorum nostra causa nascentem, in qua
ceperat, vnanimis delegerunt, quotidianis exercitijs
ita inter se distributis; vt vnus ad cultodiam daretur
& paucula victus ministeria remaneret.

Ignatius, quod propter nimiam lacrymarum copiam
 grauius ex oculis laboraret) reliqui duo urbem ingres-
 si, ebum in singulos dies emendicarent: quod ab ea
 functione superesset otij, totum id omnes cœlestium
 rerum contemplationi tribuerent. In hoc vitæ ge-
 nere cum quadraginta iam dies non minori cœlestium
 donorum copia, & animorum voluptate, quàm corpo-
 rum vexatione, & carnis incommodo perstitissent,
 quanto nimirum spatio temporis, Christum ipsum Do-
 minum ac magistrum, ante quàm turbæ sese commit-
 teret, abstinuisset cibo, & in eremo cum bestijs latitasse
 meminere; ad eos reuersos Taruisio repente Co-
 durius affuit, cuius accessu læti, cum spiritus vehemen-
 tiam ex ea solitudine, assiduitate precandi, ieiunijque
 conceptam diutius cohibere non possent; ad CHRIS-
 TI gloriam ex ymbra in arenam prodire, & quæ diui-
 nus acceperant bona, cum proximis communicare
 constituunt. Nec mora: Vicetiam ingressi, descriptis in-
 ter se celeberrimis oppidi partibus, eadem omnes ho-
 ra de rebus diuinis ad populum dicere incipiunt, nul-
 lo profus aut loci apparatu, aut pompa verborum. In
 niuis plateisve, prout cuique locus obrigerat, desump-
 tit ex aliqua forte officina scamno pro suggestu vteban-
 tur populum elata voce, & in gyrum acto supra verti-
 cem pileo, ad concionem inuitabant. sermo, vt peregrin-
 orum & hospitem, ex varijs linguis fere mistus, ac mi-
 nimè proprius. Verumtamen is erat orationis impe-
 tus, adeo graues ac veræ sententiæ, tanta in omni ge-
 nerique habitu pietas, denique is ardor in oculis emi-
 rabat, vt peritissimus quisque rerum æstimator hos de-
 mum esse Christianos concionatores, germanosque
 præcones Euangelij distitaret: multi etiam qui rei no-
 ditate illecti cum ceteris initio per iocum lasciuiamque
 ludibundi confluxerant, prudentissimis eorum præcep-
 tis, & dicendi grauitate permoti, deposita paulatim pe-
 culantia longè alij atque accesserant, dimissa concione
 recederent. Quod si quis deinde seorsum ad Patres adi-
 tu, veritatis & officij studiosior; hunc verò humanissi-
 mè a-

me acceptum, pro ipsius ingenio prius laboribus ad omnem virtutem ac religionem laborantibus. Illud verò præcipue rem adiuuabat, quod in multis plausus, ut diximus, fucata oratione capere solent, præter ipsam concionem, aut ubi peroratum est, quæquam in summa rerum omnium inopia, quæ circumfusa multitudo vel peterent ipsi, vel vitæ retro delatum acciperent. breuique conlatæ, pro pere recto ciboque contentos, & ab omni uerba & ueritate abhorrentes, non aures populi scilicet, sed ueribus omni ratione mereri, nec suum potius quam Deorumque negotium agere. Atque hæc res dissimilis fuit cæterorum Patrum in sua cuiusque prouincia probitas & industria; ut etiam inopes & uigilantibus laboribus & incommodis extremum alterius discrimen. Neque ita multo post, cum uicini de legatione ut de rebus communibus agerent, cum uicini conuenissent; tanta animorum inclinatio, & beneuolentia populi Vicetini erga peregrinos, ut quæ nuper in urbe, tribus duntaxat, cibarij parati, & occidendi, quotidiana uix circuitione colligebantur, esset ad vitam ægerrime tolerandam; in eadem uicinia uidecim, ex uoluntarijs ciuium elemosinis, uiciniæ uictum cultumque necessaria largæ ac beneuolentia præstarent. Ibi dem igitur primas diuinæ maritima; & molauere noui sacerdotes, uo Ignatio electos, quos præpe, quippe qui ad se comparandum amplius uiciniæ portis sibi sumplerat, & Roma postea sanctissimæ Mariæ ad Niues religiosè coluntur.

Ignatio Romam appropinquanti CHRISTVS ap-
paret: & vnde Societati IESV nomen in-
ditum fuerit.

Cap. V.

ET quoniam expeditioni trans marinæ
præhæritum anni spatium erat in exi-
tu; & infestum adhuc classibus mare;
quid proinde agendum esset, Patres in-
ter se deliberârunt: nec dubium fuit, quin,
vbi Lutetiæ voverant, cuncti sese ad
fidei Catholica propagationem, & ani-
marum auxilium, Sedis Apostolicæ cultui, & Romani
Pontificis obsequio manciparent. Cuius officij procu-
ratio (quoniã satis id esse videbatur) Ignatio, & duobus
primarijs patribus Fabro & Laini mandata est; Romam
adirent, & (quod bene verteret) CHRISTI Vicario hæc
sociorum studia ac vota quam primum exponerent. In-
terea reliqui, ne conceptus è diuturna meditatione & sa-
crosancti feruor ac spiritus euanesceret, non modo se ipsi
diligentissimè custodire, sed etiã præsidij diuini fiducia
proximis omni ratione optulari decernunt, ac præcipuis
vrbibus inter se descriptis, præsertim in quibus litterarũ
studia florere, & frequentissimam iuuentu è versari cog-
nouerant; Codurius Hoziusque Patavium, Roterigius
& Iaius Ferratiam, Xauerius & Bobadilla Bononiã, Pas-
chalius & Salmeron Senas profecti, eadem fermè ratio-
ne quam paulo ante Vicetiæ adhibitam diximus, & pri-
uatim & publicè cũ hominibus agere, eosque è lethali
flagitiorum veterno excitare, atque ad contemptum re-
rum mortaliũ, & cogitationem futuri sæculi omni co-
nati atque artificio impellere atque adhortari cepe-
runt. Cumque ipsa nouitate rei omnium in se ocu-
los atque ora vertissent, paucis mensibus, Deo aspi-
rante, non modo id effecere quod maximè optabant, vt
magni animorum motus, & insignes ad Christũ conuer-
siones existerent; sed etiã, quod minimè laborabãt, vt ip-
orum nomen ac fama Italiam ferè totã ingenti cum ad-
murm.

murmuratione peruaderet. At Ignatius Romanam urbem
 quos dixi comitibus rectè contendens, & ab eorum
 tero quotidie corpus CHRISTI religiose carnis
 suscipiens; M A R I A virginis potissimum precibus, ut
 adiutrice, sese ad sacrum iuo tēpore faciendum, ac ma-
 ta pro Christi nomine subeunda, dies nocturnae horae
 intenta quadam animi cura, simul inaccessibilis horae
 dulcedine, & noua diuini luminis copia preparatus. Et
 enim ex quo primùm Hierosolymis rediens ad littera-
 rum studia in Christi gratiam animum adlectus, deo-
 rum caelestium contemplatione, ut diximus, non sine
 magna difficultate remiserat multum, sequens ipse Domi-
 ni caritate, spiritali consolationi delicijsq; sponte lab-
 duxerat. Sed studiorū exacto curriculo, deinceps & Ve-
 netijs, & in Vicentino secessu, & in hoc de quo dice-
 mus itinere, tam crebra diuinitus luminum insequen-
 tium voluptates, eadem scilicet Virgine fuerit percep-
 pit, ut in antiquum statum illum Minoritanum quem
 postea ob singularem & eximiam illius reuerentiam
 Dei benignitatem religioso ioco primitiam hanc Ec-
 clesiam appellare conlucuerat) non solum exurgens,
 sed etiam cum scēnore sibi restitutus esse videtur. Sed
 præter cætera, quæ quod mortalem naturam exasper-
 rant, verbis exsequi difficillimum est; quo de Romam
 accessit, res ei contigit vel ad memoriam potissimum
 signis, vel ad confirmandum in proposito Ignatium
 terosque haud mediocriter efficax. Etenim oranda res
 sa non longè ab Vrbe templum ingresso, quæ in palatium
 imposita militari viæ cernuntur, statimque, ut siquis
 lebat, abstracto à sensibus, atque alta quadam attentione
 templatione defixo, clarissima in luce per se
 sese Deus pater ostendit, Iesu filio baulani uocis, &
 crudelissimis affecto supplicijs, præsentē Ignatium loco
 osq; cōmendans; quos ille cum in fidem ac potissimum
 libentissimè recepisset, ad Ignatiū placido & læto vultu
 tu conuersus, hæc ipsa effari verba dignatus est. **Q**
VOBIS ROMAE PROPITIUS ERO. **Q**uo
 anto
 & cor
 Quid
 ne, an
 quidq
 re. a
 non in
 & vol
 maes
 reut,
 car Ig
 re poi
 de ver
 reliqui
 su licet
 splend
 Ign
 & nihil
 numer
 nauiga
 numm
 n pote
 Dunde
 quorum
 opue fi
 insigni
 anto

unto tamque diuino solatio mirum in modum crectus
& confirmatus Ignatius, ac socios deinde compellans:
Quid nobis, ait, Romæ futurum sit, fratres; in cruce
ne, an in rotam agi nos velit Deus, ignoro. vnum scio,
quidquid eueniat, Iesum Christum nobis propitium fo-
re. ac simul totius visionis ordinem exposuit. Quæ res
non in præsentia tantum illos insolita quadam lætitia
& voluptate perfudit, sed etiam in posterum contra o-
mnes difficultates atque pericula magnopere corrobora-
uit, ac munijt: atque id ipsum vel in primis fuit causæ
cur Ignatius confirmatæ post modum Societati saluta-
re potissimum Iesu nomen indiderit. quam tamen dein
de verbo scripto que minimam vocare solitus est, quod
reliquis religiosorum familijs (quas item Societates Ie-
su licet optimo iure appellare) cunctis omnino tum de
splendore, tum de antiquitate concederet.

*Ignatius Romæ Christiana rei dat operam: in Casti-
nati monte animam Hozij calum inran-
tem videt. Cap. VI.*

GITVR tam secunda numinis vo-
luntate, tamque liberali promisso mi-
rum in modum læti, sic tamen vt non
sine mysterio Christum Dominum
crucifixi maximè habitu apparuisse
apud se reputarent, cum gratiarum a-
ctiōe ac prece sanctam Virbē ingref-
sant, nihil antiquius habuere, quàm vt viatici nomine sibi
annuatam anno priore pecuniam, quoniam quidem
negationis consilia in irritum ceciissent, prorsus ad-
nummum iisdem à quibus acceperant, redderent; quæ,
in alios pietatis vsus & opera expenderetur.
Deinde, quemadmodum ante conuenerat, suam & reli-
quorum operam Pontifici maximo in Apostolicis præ-
cipue functionibus, citra honoris titulos, & dignitatis
insignia, detulere. Neque aspernatus est pia Patrum stu-
dia

dia Christi Vicarius: atque in praesentia, doctoris-
 di aliqua sese offerret occasio, iussi Fober & Ianni
 alio Sapiientiae Gymnasio sacras literas potius mo-
 munere dum alter in biblijs explicandis, alter in scholastica
 Theologia, ut appellant, pari cum eruditione
 pietatis laude perfunguntur, atque etiam saepe contra
 ipso Pontifice de grauibus rerum diuinarum questione-
 bus, disputant, interim Ignatius proximorum. huius-
 more operam nauabat cum alijs artibus, tum varijs
 tualibus praesertim exercitationibus, quippe ad tur-
 das perturbaciones admodum efficaci, virtusque in-
 pridem expertae remedio: quibus ille per eos dies, praeter
 caeteram turbam, insignes aliquot viros diligenter ex-
 coluit. in ijs Gasparem Contarenum Cardinalem, gra-
 uissimum Senatorem, eundemque temporibus
 (quod eius varia monimenta praecclare testantur) ingenij
 & doctrinae facile principem. Is, Ignatij probata doc-
 fuerudine vsque adeo captus est; tantumque eius praecep-
 tis consilijque profecit, ut qualem dudum episcopus
 nimum regendi moderandique magistrum, de quo
 Dei beneficio nactum esse affirmaret. idcirco
 ta sibi Exercitia (quod exemplum apud hanc
 dieque assertari perhibent) sua ipse manu per eam
 curate descripsit. Hunc imitatus Caesaris potentissimus
 quo supra dictum est) Petrus Otizius Theologus do-
 ctor insignis, easdem exercitationes ad Christi Domini
 gloriam, & suam salutem omnino experti coelata
 quod liberius simul & fructuosius faceret, proinde
 interim vicarijs delegata, cum paucis quocumque
 ministris, & Ignatio praecceptore in montem
 tem fecerit, quo in monte antiquissimum & nobilissimum
 cernitur sancti Benedicti ecclesiam. In hac
 arbitris, maxima diligentia dies ipsos quodque
 meditationi ex Ignatij praescripto vacant, ut
 cum animi fructu, tantaque accessione virtutis, ut
 quam Christianam philosophiam multo ante probatam
 ramē te tu n demū vere philosophari ceperit. Et
 ac parū absuit, quin grandis iam natus vir, & in partem

gatus, illic mortalibus rebus abiectis magno animo
 se ad laboriosū Ignatii vitæ genus adiungeret. sed cum
 id neque per ætatem liceret, neque per suscepta negotia;
 certe quod proximum fuit, egregiè præstitit, vt & sancti
 moniæ ac pietatis exemplo in posterū sui ordinis homi-
 nibus perlucet, & societatem deinde nostrā quibus ū-
 que posset rebus, per quam studiosè ornaret, atq; defen-
 det. Non omittenda videtur hoc loco res memorabi-
 lis, quæ Ignatio in illa Casinati cōmoratione diuinitus
 accidit. Dum enim pro salute Baccalauri Hozij quæ gra-
 uiter ærotare cognorat, Domino supplicat, repente vi-
 dit in spiritu (quod ipsum ibidem D. Benedicto fertur o-
 lum in obitu Germani Episcopi contigisse) animam so-
 cij luce clarissima radiantem, deducentibus Angelis in
 sublime ferri, atq; ipsa demum caeli beatissimæ regna cō-
 scendere. eidemque Ignatio, paulo post, dum ad rem di-
 uinam accedit, in ipso Missæ introitu, Sanctis omnibus
 appellandis, lucidissimum cælestium agmen subito
 apparuit, sic, vt in ijs Hoziorum eximio fulgore micantē
 sine vlla dubitatione dignosceret. Qua ex vtraque visio-
 ne tanto est gaudio delibutus, vt multos dies præ dulce-
 dine lacrymis temperare nequiverit. Huic Hozio Patau-
 um (vt diximus) provincia nuper obtigerat, vbi dum
 in officio, singulari cum industria & fide versatur, ex ip-
 sa rei nouitate suspectus, & coniectus in carcerē ab Anti-
 stite Patauino, moxque ab eodem dimissus perhonorifi-
 cè fuerat. cūque acrius de nudo in proximorū salutem in-
 cubuisset, è magnis diurnis nocturnisque laboribus le-
 thali morbo correptus, ex hac vita migrauerat, cum alijs
 miræ cuiusdam sanctimoniam relictis indicijs, tum verò
 quod qui ante obitum subniger fuisset, ac vultu defor-
 mior, in eiusdem demortui facie tantus repente nitox
 ac venustas apparuit, vt eo spectaculo Codurius cōsors
 provinciam animū exsaturare, & præ lætitiæ fletū cohibere
 non posset. Huius igitur tam felici exitu maiorem in
 modū gauisus Ignatius, è Casinate Romā vnā cū Ortizio
 peracta cōmentatione regrediens; obuiū habuit in itine-
 re Franciscū Stratum Hispanū, præclarè in dolis iuuenē,
 sibi

sibi antea non ignotum: qui cum è cuiusdam principis
viri familia, pertaxus aulicæ vitæ, militandi causa Ne-
polim peteret, vno Ignatij cōgressu atque sermone, que
hominis erat in dicēdo vis) à sæculi stipendijs ad Christi
vexilla facili negotio traduci se passus est: varijs denique
locis, eiusdē Ignatij missu, & Societati nostræ, sicut Chri-
stianæ vniuersitatis concionator egregius haud mediocri-
ter profuit. Hoc igitur auctus commilitone Romam Ig-
natus reuertit: ad quem deinceps aliquot etiam in re-
bus gerendis idonei diuino impulsu paucis diebus ad-
iuncti sunt.

*Romam Patres vniuersi conueniunt: veterem plebæ cre-
diendæ morem, & frequentem vsu Con-
fessionis & Eucharistia restituant.*

Cap. VII.

VAE dum ardens Christi amore dis-
tingenter agit Ignatius, interitum huius ces-
teri, sua quisque provincia hinc egredia,
Romam (vbi decreueram) circa medi-
am Quadragesimam conuenit. Iste
annus post Christū natū MDCXVIII.
Tecto recepti sunt à Quinto Garzo-
nio ciue Romano, ad villā Minimorum fratrum coenobio
proximam. Ibi in summa omnes egelue peccati
victitantes, communi consilio ad rem Christianam pu-
viribus adiuuandam aggressi, permissuque Antistiti
varia Vrbis templa sortiti, concionibus primū cura-
tem ad omne officium atque virtutem vehementer as-
cendere; deinde etiam veteri Ecclesiæ institutis plerū-
puerosque Christiana catechesi (quæ iam diu ab obliuio-
rat) vicatim erudire instituerunt. Ac licet pijs cordibus
dæmon omni conatu se opponeret; tamen peruen-
emplo vitæ, partim assiduitate dicendi hortante, cū
alia multa propediem assecuti sunt, tum verò prope,
vt sacræ Confessionis & Eucharistia frequenter usque
nihil est humano generi salutaris) diaboli seruitute iam
pridem extinctus, magno vique Christianæ Religio-

commodo in principe magistræque orbis terrarum Ecclesia reuiuisceret. ex quo deinde paulatim effectum est, isdem scilicet adiutoribus, non solum ut in Italia, Gallia, Hispania, cæterisque Catholicis Europe regionibus, verum etiam ut in ipsa India, atque adeo in vltimis terris, ubi paulo ante feræ dæmonum dapes & nefaria sacra vigerant, iam nunc, ingenti bonorum gaudio, per penitentia sacramentum frequenter elutis animi sordibus, diuina passim conuiuia celebrentur.

Falsis criminibus circumuenitur Ignatius, & absolvitur. Cap. VIII.

VAE nimirum satanas futura prælagiens, ipsis rerum initijs per se suosque satellites obuiam ire non distulit. Augustinus quidam erat ex Eremitana familia concionator; prorsus indignus eo nomine atque ordine. Is Lutheris impij selector occultus, per ambages identidem perniciofa dogmata spergebat è pulpito; ac miris artibus auditores à recta in Deum fide atque à Romani Pontificis auctoritate sensim abducere conabatur. Id autem eò fidentius, quòd prius fortè dies Pontifex aberat, maximis de rebus quæ ad salutem Ecclesiæ pertinebant, in fines Galliarum Narbonensis, Nicæam vsque profectus. Hanc rem odorati è Patribus quidam; ne ad perniciem animorum latius manaret; communi consilio totam ipsi cognoscere atque inuestigare non dubitant. ad eum concionatorem audiendum cum cætera multitudine semel iterumque conueniunt; quæ ratio disputandi sit, qui scopus totius orationis, diligenter attendunt. neque verò, peritos dogmatum quæ per id tempus in controuersiam vocabantur, diabolici ministri fecellit astus, ac latens lupi sub quis pelle rapacitas. Itaque satis iam comperta atque explorata re, primum ex Euangelij præceptis priuatim ad hominem adeunt; quid ad se delatum, quid auribus ipsimet suis deinde perceperint, ijs potissimum verbis proponunt, quibus non de populi modò salute sese, verum etiam

etiã de ipsius qui populũ pestifera, contagione infecti,
 pro Christiana caritate sollicitos esse demõstrat: rogati,
 hortantur, denuntiant, praua dogmata corrigat, an-
 guè dicta, quæque ad contemptum Sedis Apostolicæ,
 Ecclesiasticarum traditionum ac rituum facile trahi pos-
 sint, ad conciliorum decreta, normamque spectare: sibi
 quàm primum interpretetur: viique à deprauata Ro-
 mana ciuitate, atque à perturbando ipso veniens tone
 in posterum abstineat Ille (qui fastus hereticorum sibi
 homines nimirum idiotas ex habitu ratus, eorum dicta
 primò eleuare, & eludere; deinde vbi se varijs regem ac
 premi argumentis & rationibus vidit, veritate eorum
 simul ita metuque, pauca præfatus quæ ad occultandum
 in præsentia improbitatem valerent, eum inausus pro-
 missis Dei famulos ab se dimisit. Deinde rursus timor
 collegit; diabolicis actus furijs, & amicorum quibus fre-
 quenter agendi consuetudinem pati sceleris, quæ impo-
 dentia redijt Quod vbi sensere Patres, in rem arduam
 tamque periculosa nequaquam lenibus rationibus
 medijs; consiliũ cepere digni hominibus dicitur; et
 improbi concionatoris mendacia palam, & in petro-
 re loco suis ipsi concionibus refutarent. Ad ego cum li-
 cere instituissem, bonis maiorem in modum approban-
 tibus, cognita re Lutherianus vehementer excandens
 vocatisque ad se confestim amicis rabiem doloremque
 suum impertijt; etiam atque etiam obestans, ac tuum
 ac tam insignem iniuriam in vitam esse periculum, &
 eadem laborantes opinionum in sania & magistri quo-
 minia valde commoti, facta conspiratione, legatione de
 socios omni dolo per fas ac nefas euertere, ac in
 fama, sed etiã, si res procedat, vita spoliare conueniunt.
 Primum igitur tota Vrbe fidei criminibus diluuntur;
 natiũ sociosque omni scelerum genere cooperunt, tam
 in Hispania, tum in Gallia, quin etiã in præsentibus
 sæ religionis, & probri flagitij; damnatos, & clausos
 iudicum manibus, ad corrupendam iuuentutem pe-

impietatis Romam se contulisse; sibi, quod bonis artibus
 nequeant, id, alios criminando accusandoq; per summā
 iniuriam quaerere, ut sibi apud imperitum vulgus famā
 sanctitatis eruditionisq; conciliant. Cum aures nacti se-
 cundas, hæc & alia id genus quā appositissimē ad ve-
 ritatis imaginem & per se ipsi, & per emissarios oppido
 ferent; tantam in inuidiam & odium breui seruos Dei
 adduxerunt, ut eos multi iam quasi facinorosos ac fugi-
 tuos horrerent; ipsorumque congressum & consuetudinē
 vulgo refugerent. Cumque iā res e sententia flueret, legi-
 timo aduocato, præterea promissis ingentibus on-
 erato subornantque qui iisdem ferē nominibus quæ spar-
 sam vulgus fuerant, apud Urbis Præfectum insones ac-
 culat. Has vero partes inexpiabili scelere sibi desumpsit
 Michael Hispanus quidam, qui iam ante Parisijs in Igna-
 tum de hac hostus, ac deinde singularibus ab eodem Ig-
 natius lucrā di fratri mirabiliter cupidō prouocatus of-
 fendi, gregiā viri be deficiētiā (vi fere fit) minimē vulga-
 ri peridia atque impietate rependit; atq; ut Ignatiū & so-
 cios familiariter nouerat, confectis quā maxime ad si-
 militudinem veri criminibus, apud Præfectum sanē ma-
 gnam in suspiciōne cūctos adduxit. Omnino res erat infi-
 gni infamia; nec modō in Vrbe vulgi sermonibus tereba-
 tur; sed apud exteras quoq; nationes atq; prouincias ad-
 uersario nutijs ac litteris pererebuerat, Ignatianos cū
 suo capite, deniq; manifestiorū seclerum, hæresiq; con-
 uictos teneri: videlicet, ut quas noxij varijs locis effugif-
 bat poenas, eas iusto Dei iudicio Romæ in celeberrimo
 theatris orbis terræ theatro persoluerent. Interea Ignatius
 in machinationis nequaquam ignarus, fretusq; tum
 in latro conscientia testimonio, tum etiam Christi pro-
 missis, qui se illi Romæ propitium sponderat fore; jo-
 res inimicorum impetus, totamque belli processā in-
 uictō animo sustinebat; Deumq; vnā cum socijs pro ad-
 uersariorum salute precabatur assidue. Iamq; causā di-
 uide tempus appropinquabat; cum incidit in eius ma-
 nus pistola, q̄ antea Michael, recentibus quibusdam Ig-
 natij meritis delinuit (quippe vel ferrea pectora interdū
 patien-

patientia & castitate flectuntur) ad amicum ad quem
 summa cum Ignatij & sociorum laude pertinet. Ea
 videlicet epistola, delatoris causam rugulat, ante
 vbi iudicij aduenit dies, citato ad tribunal Ignatij
 ta in eius vitam ac mores improbe inuenit. Nichil
 ad quæ cum Ignatius admodum sedate respondit,
 prolata ad extremum epistola ac recitata, nihil ab
 uersario quærere, nunquid earum rerum meminerit
 num chirographum agnosceret: Tum ille respondit
 percussus, victusque conscientia, repente pallens
 bare, frigidus sudore perfluere. quod vbi auertit
 Præfectus (is erat Benedictus Conuertinus, vir prudens
 & in causis cognoscendis apprime veritas) quibus
 suspicatus coitionem ac dolum, data opera Michaeli
 diligenter interrogat: cumque non obsecans religio
 ipsa fraudis cubilia peruenisset, seuerum etiam
 dicem sese præbuit: ac multis verbis in eorum vitam
 niatorem (quamquam Ignatio pro ipsius præfate
 precante) in super multauit exilio. Post hæc Ignatius
 gitare & vrgere, vti cõspirationis nefarie participare
 priuatim in circulis ceterisque iactarant, cum
 Præfecto palam ac legitime exponerent, vbi
 crimina, & se socioisque purgandi copia. Michaeli
 tur viatore, vadimonium obire coguntur. Nichil
 tores & callidi, & cum in foro iudicijque sua
 que versati, tum etiam recenti Michaelis malicia
 tiores, vbi ad tribunal aduere, per summam
 tionem se de Ignatio ac socijs & sentire quam
 & ad eam diem sensisse respondent: neque
 men, quod ipsi quidem in eorum vitam
 ijciant. Atque hæc, & alia eiusmodi eorum
 nimirum fore, vt Ignatius præclare secum
 mans, quod imminens calumnie periculum
 tam elustri præsertim accepta satisfactione
 esceret. At ille multa ac magna quæ ad
 clesiam pertinerent, mente ac cogitatione
 ritusque ne si quid suspicionis in com
 dedecoris nota nascenti Societati adhaerere

bes in posterum ipsius conatus irritos redderet, vel certe
 magnū rebus gerēdis impedimentū afferret, à Præfecto
 etiā atq; etiā postulare, ne fictæ aduersariorū palinodia
 fidem haberet: eos quippe alia tum sermonibus, tū per e-
 pistolas longè lateque vulgasse, ac quæ tunc ad tempus
 accommodata, iudicij metu, perterriti dixerint, quæ ni-
 si magistratibus ritè cognita & quaesita publicè coar-
 quantur, nialo videlicet publico per summum nefas he-
 stiam in Societate magnam infamiam, proinde iure se
 postulare, vt in sua dicta vitamque omnem diligenter
 inquirat; se suosque ad causam vsque cognitam in vin-
 culis habeat, & c. pro vt re ipsa competere, ita pronuntiet.
 Hac igitur, & alia id genus, Ignatius. Contra, aduersari-
 ni, vetiti ne si quaestio perageretur, ingenti suo periculo
 ac damno paterent ipsorum artes atque mendacia; per
 se suosq; omni ope contendere ac niti, vt Præfectus ab
 inhibita cognitione desisteret, iamque vt pote qui pluri-
 mum opibus & gratia poterat; in suam sententiā non
 modo Præfectum, sed Legatū etiam, qui Vrbi pro Pon-
 tifice summo cuni imperio præerat, Cardinalem Neapo-
 litanum adduxerant, quin etiam ex ipsismet Ignatij so-
 cietate non deerant, qui, aduersarijs iam à suscepta actione
 detentis, & sponte cedentibus, non vltra instandum, vi-
 tandas lites, paci & quieti cōsulendum esse censerent. At
 vero Ignatius in posterum longè prospiciens, eoque iu-
 dicio non tam suam, quàm Christi Domini causam a-
 gprudenter animaduertens; nullis neque minis, neque
 promissis, nec suasionibus de sententia deduci se passus
 est, cumque omni ad eā rem conatu nō semel adhibito,
 propter aduersariorū gratiā atque potentiā nihil planè
 proficeret; non dubitauit, cōsulto per sacrificia precesq;
 pro, ad ipsiusmet Pontificis maximi fidē opemq; confu-
 gere, qui Nicæa per eos dies, adulta iam ætate redierat, &
 in Tusculano secessu valetudinis causā morabatur. Fa-
 cile ergo ad principē aditu, quo die venit, admissus Igna-
 tius, Latino sermone (quippe qui nondum satis Italicè
 loqueretur) eidem ex fide retulit, quo consilio à militari vi-
 uere ad animorum auxilium, atque ad literarum stu-
 dia

dia transfuisset: ac dum rem Christianam pro totius
 parte administrat, quoties, quot locis, quotusque annis
 nibus accusatus & absolutus fuisse. Nuper eiusdem
 Hierosolymitana peregrinatione bello prebitum
 (quod Pontifex ipse non ignorat) se, ceteroque eorū
 dem instituti laborisque socios, qui se vniuersam
 ad Christianam religionis amplificationem Sedis Apo-
 licæ micipassent, cum maxime in vrbē Roma popularem
 docere insistant, paratique in omnem quantum ad
 atque longinquam expeditionem, eiusdem Pontificis
 ditum nūmque auidē prestolantur; circumstanti-
 pente iniquorum insidijs, & summani in turbam
 modō in Vrbe, sed etiam apud remotas rariore
 ctos, ne id quidem à magistratibus obtineri possit
 etā in suos mores vitamque crimina in reprobos
 vocentur. Sibi quidem propriae vilitatis & tenuitatis
 tionem (quamuis ea per se negligenda non est) mitem
 antiquam esse: sed quoniam eodem iudicio vilitatem
 existimatio, & animarum salus agatur (cum enim
 qui ad rem publicam accedant rationes, non tenent
 solum, sed etiam fama niti) petere se & eius, ne quic-
 tur pro sua sapientia ac potestate perficeret, mitem
 Urbis inchoatam quæstionem primo quoque tem-
 re peragat; ne in Vrbe totius æquitas patitur, circa
 corū factionem opesque nullū inopiæ ac sollicitudinis
 diū fuisse videatur. Sub hæc audita Pontificis
 nimo iubet Ignatium; & collaudata (quod antea
 rat) ipsius & lociorū industria & pietate, Pontifex
 codicillos imperat, iudiciū vniuersis reddat Ignatium, ut
 sam ritē cognoscat, feratque pro veritate sententiam. Et
 quidem hoc loco adesse mihi animis velim, ut quæ de
 um res humanas negligentem circa ea li curam
 ri, non minus ineptē, quam impie fabulamur, res
 pe quæ consequuta sunt, nemo sanus, poterit
 numinis curam ac providentiam in suos, non
 spiciat. Cum enim tota aduersariorum actio
 calumnia niteretur; Ignatium sociosque, raris
 damnatos, ambustosque iudicij, flama per
 locum

lecumq; longum & operosum esset, nemine praesertim
 necessaria in eam rem impendia subeunte, ex tam remo-
 tis dilianctisque provincijs rei gestae seriem litteris con-
 signatam, testibusque firmatam ex forensi formula pete-
 respianē diuinitus factum est, ut quotquot in Italia, Gal-
 lia, Hispania Ignatij iudices extitissent, sub ipsam feren-
 dae sententiae tempus Romam ferē omnes alius alia de
 caussa conuenerint. Ioannes Figheroa, quondā Archie-
 piscopi Toletani Vicarius, is qui Compluti primum de
 Ignatij fama capiteque cognorat, grauibus de caussis
 Neapolim à Caesare missus, in reditu commodum Ro-
 maz substitit. Venerat eodem è Gallia, Parisiensis In-
 quisitor Matthaeus Ori, Dominicanus, apud quem Igna-
 tius, ut supra dictum est, semel iterumque ab improbis
 fuerat accusatus. Denique in tempore Gaspar etiam Do-
 ctus à Venetijs adfuit, qui habitae in ea vrbe in Ignatium
 quaestioni praesuerat. Hi omnes in iudiciū adducti, ad-
 uersariorū commenta detexere, cum summa testificatio-
 ne virtutis ac pietatis Ignatij. Praeterea litterae ciuitatum,
 quod quas Italia tota Patres aliquandiu vixerant, peri-
 dem tempus allatae, magnum pondus ad illustranda ip-
 sium merita, & refellendas iniquorum calumnias attu-
 lere. Jam verò Hercules quoque, secundus hoc nomine,
 Dux Ferrariensium, qui Patribus familiariter vsus, iisdē-
 que peccata ritu Christiano confessus, ex eorū etiā ma-
 nibus corpus Domini sumpserat, libentissimē fecit non
 modò ut per epistolā, sed etiam ut per legatum, perspe-
 ceret ipsorū innoctiae ac sanctitatis debitiū testimoniū lau-
 desq; tribueret. Quibus rebus adductus Vrbs Praefectus,
 regere p̄sertim Pontificis iussu, quamquā aduersarijs om-
 nistudio contra nitentibus, deniq; sua sententia Ignatiū
 & socios omni non modò culpa, sed etiā culpe suspicio-
 ne liberavit verbis amplissimis, eiusq; sententiae, ad vindi-
 candā infontiū famam, varias in provincias testato de-
 scripta exempla dimissa quibus ex reb⁹ dicivix potest quā-
 nam Patribus vbiq; honoris & exultationis accesserit
 Atq; hac maximē ratione diu suppressa atque occultata
 veritas extulit aliquando sese, ac malitia superata, pro-
 cessit

cessit in medium: quæque machinamenta debiles ad teneram adhuc Societatem deformandam atque adeo praefocandam artificiosè parauerat, ea ipsa, moderatè rem numine, in eius maximè decus & incrementa cessare. At verò insidiatorum longè dissimilis fuerat. Quæque administer confeleratæ calumnie Mithridatis, fraudis patrefacta (quemadmodum dicebamus) in exitum actum est: E duobus verò (quos nominare hoc loco necesse non est) vnus paulo post iudicium graui conceptus morbo semet acriter ac dolenter inculans cum insigni facinoris detestatione diem obiit. alter, cum deinde multis hæreticarum opinionū iudicijs teneretur, pariter & bi fuga consuluit, effugiemque suam pro leuandis cremandam reliquit. tertius eodem nomine comprehensus, & cognita causâ perpetuo adductus carceri, ad extremum tandem morte iam imminente redemptus, quæ animam agenti quidam è Societate ad vitam vult, que spiritum assedit, quæque illi tempore tribu solent, pietatis & caritatis officia præstitit. Porro Luchianus ille concionator, qui totam conspirationem delecto, conflarat, intra catholicorum castra per fraudem aliquam versatus, cum religionis ac pudicitia simulationem vltra sustinere non posset, larua deposita, primum fidei & continentia bellum indixit, atque ad opera hæreticorum lustra popinasque se contulit.

Ignatius & ceteri Patres de constituenda Societate deliberant. Caput IX.

H A C igitur falsæ accusationis prætextu Ignatius sociique delinquentium & omnium (vt æquum erat) iugiter vniuersi communiter, & longè partim egère diuina elemena partim deinde, partim quod aliqui libere ad Ignatii institutum aggregatarum partim etiam quod inaudierant, aliquos e loco vniuersi varias in vrbes atque provincias iam tum rogare præcepit.

tum à summo Pontifice destinari; visum est faciendum,
 ut de stabilienda quàm maximè ad Dei gloriam, salu-
 temque animarum Societate primo quoque tempore in-
 ter se consulere ad eam quippe diem, communi tantum
 officio ac pietate ducti, sine certis & proprijs legibus ac ma-
 gistratibus vixerant. Ergo precationibus, ieiunijs, & sa-
 crificijs in eam rem quàm accuratissimè adhibitis, quo-
 tidianæ vitæ munera laboreque ita partiti sunt, ut diu-
 ra tempora Dei verbo, consuetisque functionibus; no-
 cturna verò priuatis inter se colloquijs, & necessariè con-
 sultationi darent. Prima igitur nocte quæsitum est, vtrum
 Pontificis iussu digressi, prout se daret occasio, suam
 quisque sine aliorum consensu vel respectu rem ageres
 aut potius, quamquam corporibus locisque disuncti, a-
 nimorum tamen conspiratione, & meritum commu-
 nione, ut adhuc fuerant, sic in posterum coniuncti esse
 deberent. Diciturque sine variatione sententijs, nullum
 fore dubium, quia tam suavis, tamque arcta societas, Dei
 profus munere ex tam diuersis moribus linguisque co-
 acta, omni conatu studioque retinenda foret, tum ne
 qua Spiritui sancto iniuria fieret, à quo diuinitus fuerat
 in eam consensionem adducti; tum verò, ne concordia
 atque vnitatis bonum amitteretur, quo nihil est ad res
 magnas atque arduas molendas, & obstantia quæque
 perumpenda, valentius. Cum hæc & alia multa in eam
 sententiam ingenti alacritate & gaudio spirituali pro se
 quisque dixisset, magnopere incensus ad mutuam carita-
 tem & benevolentiam animis, cæcus ille dimittitur. Pro-
 ximo deinde confesso de religione relatum est, placeret
 ne ad vota duo Paupertatis Castitatisque ritè suscepta,
 tertium perpetuæ item Obedientiæ adiungere, & è suo
 tempore eligere, qui cæteris ampla cum potestate præses-
 set. In eam rem, quod maioris momenti videbatur esse,
 idem profertur placuit, spatiumque seorsum singulis ad
 deliberandum dari, atque interim instauratis precationi-
 bus & sacrificijs, diuinæ sapientiæ lumen opemque dili-
 genter exposci. Ut igitur eius consultationis dies adue-
 nit, omnium in vnum congruere sententiæ, quando qui

dem Christum Dominum ac magistrum sibi pro nobis
imitandum cuncti susceperant, quoniam non solum
cunctum atque integrum holocaustum Deo pro peccatis
lute humani generis obtulisset, pro suis operibus
que pro suo modulo Christum effugiant, quod
admodum singulorum corporis bona per virtutem
ineptiam, corpus ipsum per castimoniam Deum ob-
tinet, et sic animus quoque ante caelestis aspectus
dientiam spiritualis victima caderet, praesens in hoc
sacrificio nullum divinae maiestati gratias non
esse constaret. Ergo sine controversia deligentibus
sibi, cui omnes in terris tanquam Christo pariter
in verba iurarent, denique cuius sibi nomen et
tem instar divini cuiusdam oraculi ducerent. Hec
constitutis, deinceps questum de huius ipsius
virtutum certo dierum spatio definitam, an non
esse oporteret. Perpetuam esse placuisse, quod
cum alias ob causas, quas commemorare non
cessante non est, tunc vero ut negotia graviora
ficiendum non modo plena libertatis, remanere
gi fere temporis indigens, leniter, & ex animi
tia posset ad exitum sine vlla trepidatione
ditum ad haec, ut Societatis candidati, cum
mentis, tum vero praecipue spiritualibus
bus, peregrinatione, & infimis publici alius
narij ministerijs probarentur. Itemque, ut
instituta profiterentur. ij ad tria solemnia
bis cum alijs dicatis Deo familijs fere
quartum nominati adiungeret, qualesque
vel infidelium terras Christianae rei causa
ximo ipsos mittere placuisset, eod sine vlla
ne, atque adeo sine vlla non modo mercede
ei quidem petitione proficiscendi: ac summi
borum formula sese obstringerent, pueri
techelem erudienda; quod eo remedio
ficacius foret ad intemperatam fidem
gionis prohibenda contagia. Haec igitur
nonnulla per eos dies ab Ignatio patre

sanctaeque Ignatio negotium datum, ut ea in summa in redacta, Pontifici maximo primū Apostolica auctoritate sancienda atque approbanda proponeret; dein de ut eadem ipse postea per otium fusius explicaret ordinaretque, & quā accommodatissimas ad Societatis vocationem & spiritum leges canonesque perscriberet.

Pares in varia loca Pontificis iussu discedunt. Cap. X.

SVB hęc fermē decreta, Pontifex maximus aliquot operarios ab Ignatio in varias agri Ecclesiastici vineas postulavit. Id nostrę Societati fuit Apostolicę peregrinationis exordium. Ennio Verulano, S. R. E. Cardinali per eos dies cum amplissima potestate legatio Parmensis obuenerat. Huic, Pontificis iussu, legationis comes, & rerum spiritualium administri duo, Petrus Faber, & Iacobus Laines ab Ignatio dati: Senas verō in Errum, Paschasius ad instaurandam sacri cuiusdam cœnobij disciplinam ab eodem Pontifice missus est. In Aeniam seu Inarimem insulam, pacificationis gratia non leuis momenti, Nicolaus Robadilla: Brixiam in Cœnomanos ditronis Venetę, Claudius Iaius grauibus item de causis abiit. Ac per id ipsum tempus etiam in extremas terras primum Societati patuit aditus. Brasiliam oram, & præterea quidquid inter inaccessum olim Bonæ spei promontorium, vltimosque Sinas interiaceret maris tractus, Indo & Gange superato, Lusitani, armatis classibus; ante annos aliquot ingenti ausu & labore, æquę fortiter ac feliciter aperuerant. neque Ioannē hoc nomine tertium Lusitanie Regem insigni virtute ac pietate virum, vlla magis angebat cura, quā ut barbaras illas nationes à misera demonum seruitute ad vnius veri Dei notitiā cultumque; traderet: atque ob id ipsum, quos in ea mitteret loca præcones Euangelij, & moribus & eruditione præstantes, tota Europa impendio conquirebat. Eius rei conscius Iacobus Gouea, is qui Parisijs in ipso virgarū periculo singularem Ignatij fidem virtutemque,

que, ingenti cum admiratione cognoscere, proinde de-
 bio statuit, illum & socios ad Indiam expedire, lo-
 re quàm accommodatissimos, quoniam quidem in
 Hierosolyma accessu bello impediti, quædam
 audierat, in Italia substitissent. Neque tamen curam
 eius consilij ratus impertendum Regi, quoniam
 Ignatij voluntatem explorasset, pro amicitia ad
 lum scribit, quàm libente Lusitania Regem, quoniam
 sus bonorum industria pietatique campus in laudem
 teat. sibi quidem, quando illum & socios ad Indiam
 mitana curatione arceat bellum, sanctissima provin-
 dijs prouinciam in primis aptam videri. Si cetero pla-
 ceat, vltro semet apud Regem totius negotij inter-
 pretem pollicetur. Ad ea, cum gratiarum actionem
 psit Ignatius, neque se, neque socios esse iam in
 quippe qui summo Christi Vicario semetipsum per
 nexu Obedientiaë mancipassent. proinde egerunt de
 cum Romano Pontifice. quidquid ille iussisset
 sine mora facturos. Quo accepto responso, cum
 facile speraret à Pontifice impetrari possessionem
 gi suo per litteras aperire, ipsumque exemplum
 Ignatij ad eum mittit cum summis illius & de
 dibus, etiã atque etiã suadens, vt eiusmodi
 potissimũ vtatur, neu tam præclaram occasionem
 pariatur è manibus, cui similem fortasse
 posterum habiturus. Haud incassum adhibuit horum
 quippe Rex & sua sponte iam incitatus, & eorum
 viri monitis & auctoritate permotus, confestim
 Mascarenia, suo apud Pontificem maximum
 mādāt mox in Lusitaniam redituro, dei operam
 plurimos ex Ignatij disciplina secum deducat. Ignatij
 lii caussa mittendos in Indiam, eaque de re cum
 quàm primùm agat: si res cum illo minus proce-
 ni conatu cum ipso Pontifice transigat. vt
 tali comitatu reuertatur ad se. Hoc tam seueritate
 to legatus accepto, sine cunctatione Ignatium
 ac pauca præfatus (vt fit) conciliandæ beneuolentia
 mandatum sui Regis exponit, Patreque

in missionem Indicam postulat. Ad quem ille submissa oratione, tam honorifico Regis de se iudicio gratias cum egisset, eadem ferme quæ ad Goueam respondit: quod ab se petatur, totum id è summi Pontificis voluntate imperioque pendere. qui tamen, si, quid ego sentiam quæris (inquit Ignatius) vnum aut alterum fortasse tibi concesserit, plures verò nequaquam. At ille cum nihilominus in eodem postulato persisteret, Dei fidem & hominum testans, nusquam operam collocari fructuosius posse; tum Ignatius, quasi futura presagens, familiari ac placido vultu: Deus, inquit, meliora, clarissime orator. quippe si è tam exiguo numero, sex vnam dumtaxat in prouinciam demas, quantulum, quæso, reliquo terrarum orbi supererit? Neque tamen idcirco ille ab incapto desistit. quoniam Ignatium sibi posse diffidat, ad ipsum adit Pontificem, narrat quid sibi ab Rege mandatum sit, suppliciter etiam atque etiam obsecrans, ne in tam honesta causa, tamque pia, frustrari se, Regemque suum concepta peropportuni subsidij spe paratur. Hic Pontifex, quamquam lætus ab vrbe Romæ penitissimum, vt par erat, peti sacri Euangelij nuntios, & insuper, tanto Regi, tamque de Romana Ecclesia bene merito gratificari vehementer exoptans; tamen, vt in tali negotio, ne videlicet seruis Dei ad omne paratis obsequium abuti pro potestate videretur (qua erat lenitate ac sapientia vir) audito legato, rem ipsam probauit, de numero ad arbitrium reiecit ignatij. Is proinde (sanè quædam ægè ferente Mascarenia, neque tamen aspernante quod datum est) post multas in eam rem suas ad sumptos preces, quemadmodum antea significauerat, duos dumtaxat glorioso muneri destinauit; Simonem Rotezium Lutitanum, & Nicolaum Bobadillam, qui cum sacro Romam euocatus, grauitè ischiade laboraret, neque legatus Regius maturo iam reditu expectare poterat; ægro Bobadilla, sibi que vicem ereptam dolenti, Franciscus Xauerius repente sufficitur. Erat omnino laboriosa prouincia, iterque longinquum: & tam ferè nullam in spem reditus, tum verò in apertum

pane quotidie vitæ discrimen. Sed quæ alio die
 di consilio retardassent, ea ipsa incitamenta
 bus, cum se quisque tali sorte præcæterem
 maret. Ac Simon quidem paratâ in Lusitaniâ
 riter antecessit, ac deinde Regis Lusitanicæ
 que rogatu, quamuis inuitus, in eadem præce-
 tit. Xaverius autem, uti delatum ad eum
 filuit gaudio, datoque sibi tempore vix
 ad laceram attritamque tunicam relaxatâ
 dos fratres: cum legato postera die profectus
 tales agens Domino gratias, quod se de
 potè effecisset. Perpetuas quippe clades
 ignoratione Dei, in vltimis regionibus
 ante miserari, & messis potissimû In die
 crebris consueverat vsurpare sermonibus.
 per quietem non semel erat sibi visus. Actum
 meros sustulisse vsque adeo ponderosum
 magnitudine excitaretur è somno mire
 brisque omnibus dolens: continuoque
 cobo Laini patefaciebat eiusdè cubiculi
 tur fuere nostris hominibus Pontificis
 tresq; in varia deinceps loca profecti, ma-
 aucta Societate, institutisq; supplementis
 me Europa collegijs, domibusve, res eas
 adiutore gessere, quæ proprio, & quidem
 ne ipsæ per se ad enarrandum indigeant.

Ignatius plebi fame periclitanti succurrit.

EQVE verò Ignatio &
 manserant Romæ, ne
 Erat annus à Virginis
 VIII. insignis anno
 hyemem præcipue
 pia, ut passim iacentes
 peres frigore famo-
 ferandum in modum exspirarent. Quo
 motus Ignatius, tantæ calamitati sibi om-
 dum putavit, tamque è Garzonij villa,

frequentiora loca migrauerat, laxiore sibi ab amicis domino conducta ad circum Flaminium, in ea regione que sancti Angeli ad forum Piscarium hodie dicitur. In eius domus ampla cœnatione fœno stragulisque dispersis, & in pauperum alimenta eleemosynis vndique cœrogatis in omnes partes dimisit, qui in id hospitium, ut quemque periclitantem extrema inopia inuenissent, vel inier manus, prout res ferret, vel gestatoria sella deueherent. Cum strenue curaretur, adhibitis etiam ubi opus esset, adiutoribus baiulisque, breui numerus decumbentium ad quadringentos ascendit. Hic verò, eodem Ignatio præside ac duce, Patrum fratrumque fœderatas ac virtus exeruit. Diluculo quotidie linteati omnes ad imperia accipienda præsto aderant. Inde ad sua quisque officia discurrere sine vlla perturbatione vel tumultu; alij recens illatos pauperes clementer exuere, & calida elutis corporum sordibus in lectulo collocare; alij assidere languentibus, eisdemque amicissimis consolari verbis. hi cibos aut domi excoquere diligenter, aut aliuade missos instruere, illi fercula inferre, & longa in cubilia sternere, illi scopis pauimenta purgare: denique tantum omnes munere suo ita fungi, ut præclare testarentur, in minimis illis agnoscere se Regem regum & dominum dominantium. neque verò corpora solum egentium, sed animi quoque eadem opera curabantur. Plurimi quippe rudes, Christianæ doctrine præceptis probe instituti, multi à turpi quæritu, fraudibusque deterriti, & quod caput est, sacra omnes cōfessione expiati, ac pacæ cœlesti lōgo interuallo refecti sunt. Deinde, ut aliqui conualuerant, succedentibus inuicem alijs, cum tegumentis ad frigus arcendum, & certo pecuniæ subsidio mittebantur. Ea res per Urbem vulgata, magnam populi beneuolentiā cōciliauit Ignatio. atque ad eā Christianæ humilitatis caritatisque officinā visendā interdum promissa turba, noctu verò etiā viri principes ventitabāt: ac tāta fuit exēpli vis, ut quidā, cum præsentibus non suppeteat sibi nummi, depositis illico in vltus pauperū vesti-

men

mentis, domum seminudi reuerterint. Alii etiam tanta
 æmulatione incitati, eiusdem conditionis hominum
 rum non deerat passim copia, hospicio suscepto
 gnè curarunt. Multi præterea proceres, in quorū
 ris perfectionem, Ignatio pecunia summa vno
 tulere non leuè. Qua in re Margarita Austriae
 V. filia, Octauio Farnesio nupta, Placentinorum & Pro-
 mensium hodie Duci, pietas ac beneficentia vni-
 mis enituit. Atque eius pecuniæ, cum Ignatius imp-
 ret, se vel maxima eorum qui contulerant voluit
 partem aliquam in suas & suorum necessitates
 posse; tamen tanta fuit religione vir, ut ne obli-
 dem nisi in externorum pauperum commoda
 pferit, relatis in codicem accuratè nominibus, et
 um profus ratio constaret. Atque hunc maxime
 dum labor ad exactam vsque hyemem secunda
 admirumur ad exactam vsque hyemem secunda
 frumenta partim ab ijs qui suppresserant, sponte
 ta; partim à magistratibus aliunde conuecta sunt. Et re
 non mediocriter annona laxauit; grauique periculi
 periculo plebs, Deo adiuuante, ad solitos qua-
 pificia redijt.

Confirmatur à Pontifice maximo Societas.

Cap. XII.

Nterea, cum ad Ignatium turbæ
 onis aliqui subinde se adiungunt, et
 quaquam immemor ille, quod ab
 cietatem confirmandam
 gotij paulo ante suscepti; quod
 publicis oecupationibus oīi
 in eam ipsam rem diligentissimè
 lit, ac primùm totius instituti formulam
 explicandā ad certa capita dilucidè rededit, et
 deinde nactus opportunitatem, quod Pontifex
 per autumni ferias è turba negotijsque

perat eam formulam auctoritate Apostolica sancientem
eidem Pontifici suppliciter obtulit per Gasparem Con-
tarenum Cardinalem, de quo supra dictum est, ob egre-
giam virtutem sapientiamque Principi in primis accep-
tum, nostrique ordinis amicissimum. quam ille ubi per-
legit, confestim: Spiritus, inquit, Dei est hic, ac multa præ-
terea in eam sententiam adiunxit, quare consideret recen-
tem huiusce manipuli ardorem, tali tempore diuinitus
excitatum, afflictis Ecclesiæ rebus non leui tum præsi-
dio, tum ornamento futurum. Verumtamen, ut in tanta
re ne minus consultè quidpiam statuisse videretur, to-
tum negotium delegauit tribus viris è sacro Collegio
Cardinalium, apud quos minimum loci fore putauit
gratiæ. In ijs fuit Barptolemeus Guidicionius Lucensis,
vir diuini humanique iuris apprime peritus, idemque
nouarum religionum adeò non amicus, ut de ijs ad cer-
tum numerum redigendis librum etiam conscripsisse
dicatur. Is, præiudicata iam causâ, collegas nequaquam
propensos in Ignatium, facile in suam sententiam addu-
xit, certamque propemodum confectamque rem, con-
silio & auctoritate sua pene discussit. Quod ubi sensit Ig-
natijs, parum præsidij ratus in hominibus esse, ad opem
diuinam de more confugit. ac præter ieiunia, supplica-
tiones, cæteraque ad numen propitiandum adhiberi so-
lita, cælestes insuper hostias eo tantum nomine per se
& per amicos immolauit ad tria millia. qua procuratio-
ne, intra finem anni vertentis, cum cæterorum, tum præ-
cipue Guidicionij ita immutata voluntas est, ut cum de
multitudine religionum cohibenda idem quod antea
omnino sentiret, huic tamen refragari se vltra, negaret
posse, diuino videlicet monitu, & occulta spiritus opera-
tione vehementer instinctus. Ita, qui diu valde anxios
habuerat Patres, eorumque spem varijs frustrationibus
propemodum extinxerat, idem vâ cum cæteris colle-
gis repente placatus ac fauens, rem vltro suscepit, com-
mendauitque Pontifici, Tibure denuò commorantis,
qui libentissimo animo & Societatem ipsam, & So-
cietati inditum nomen rite sanctæque approbauit V.

Non.

Non. Octobris, anno MD XL. idque testatur volumi-
se publicis litteris eodem die locoque datus, cum
men, vt in vniuersum socij ne plures sexaginta nomi-
rentur. Ea videlicet fuit nouella Societatis quatuor
quasi probatio. siquidem triennio post, cum varijs locis
atque prouincijs Deo aspirante constanter regnum opo-
re fructus; ab eodem Pontifice limes ille conuul-
latus est, liberumque Ignatio & successoribus mitti,
cuilibet petenti Societatem dare. quod non approba-
plomate dato pridie Idus Martias anno MD XL.

Præpositus Generalis creatur Ignatio

Cap. XIII.

Giur post multas difficultates appo-
bata denique Societate quatuordecim
(vt æquum erat) acta luyosque
benignitate res bene seculaque tra-
tisset; deinde, quoniam in his a Pon-
tifice missio Patribus inuenerat, in
corpore Præpositum Generalis Socie-
nim qui cunctis præfesset appellare placere, quod
que tempore deligere visum est. Societatis autem
per id tempus erat eiusmodi. Franciscus Saverius &
mon Roterigius in Lusitaniam erant profecti. Petrus
Fabrū Cæsaris legatus Ortizius ad Vormaciam
uentum Pontificis permissu in Germaniam aduen-
Jacobus Laines Parma, Claudi' Iatus Braxa, Sordani
chafius agebant. In Brutios Nicolaus Bobadilla
rat. Cum Ignatio Romæ duo dumtaxat & Patres
sabat, Salmeron, & Codurius. yrones vero quatuor
dederant Societati, partim apud Ignatium erant, partim
studiorum causa ab eodem Patris missi, quibus
bellum spirituale arma enixè parabant. quibus
ad res domesticas componendas in Hispaniam
& conuentionibus iam tum, & colloquijs, ingenio
approbatione, Societatis nomen longè lateque
rant. Hoc Societatis statu, cum Præpositus
pus adesset, Patres, qui quidem in Italia erant

ias moniti, quod rei Christianæ commo-
 do facere possent, creandi Præpositi causa ad Urbem accederent; sub
 initium Quadragesimæ anni MDXLI. cōuenere omnes,
 vno dempto Bobadilla, quem in oppido Bisiniano tum
 maxime res gerentem, abduci rursus ab opere Pontifex
 noluit. Is & cæteri qui longius aberant, suum quisque in
 scheda suffragium rite oblatum, partim in disces-
 su reliquerant Romæ, partim deinde misere inclusum e-
 pistolis. Ac primū tridui supplicatio indicta, vetitumq;
 inter ipsos de Præpositi electione colloquium est. de-
 inde coniectis in urnam schedulis, triduum insuper con-
 tinuatæ preces: ac septimo denique die legitime extra-
 ctis recitatisq; suffragijs, Præpositus declaratur Ignatius,
 nemine præter ipsum Ignatium discrepante: namque is
 consulto, ne vnum nominatim ex omnibus deligendo,
 cæteros quodammodo notasse videretur; in scheda
 scripserat, se ad eum accedere, in quem plurima suffra-
 gia conuenirent, vno se dumtaxat excepto. Igitur explo-
 rata iam numinis voluntate, ad Ignatium venerabundi
 accurrunt Patres. at ille, parendi nimirum longe quam
 imperandi cupidior, seu uero vultu iubet eos abstinere, ne-
 que se munus viribus impar suis vlla ratione subitu-
 rum: multa que seriò disputat, cur alium potius quemli-
 bet sibi sufficere debeant. Sed videlicet quibus rebus pu-
 tabat voluntates Patrum aliò posse transferri, eæ ipsæ
 vel maxime studia eorum incendebant. nihil enim ad
 conciliandos homines æque valet, atque animi mode-
 ratio atque submissio. quo factum est, ut nihil eorū quæ
 ad munus decrelandum Ignatius afferebat, aliquandiu
 non modo ad animum admitterent, sed ne ad aures qui-
 dem. Sed post multam denique altercationem ægre Ig-
 natius tenuit, ut amplius in tertium diem obsecratione
 protracta, rursus in suffragium iretur. quo die eum idē
 porius omnium consentus exstaret, neque iam locus
 conuersationi videretur esse; tum Ignatius. Quadoqui-
 dem vos in me potissimū eligende petistis, inquit, ego
 neminem, meæ confectus infirmitatis, vestro iudicio salu-
 tari religione assensum nequeo; reliquum est, ut huiusce
 ratione

controuersiae arbitrum deligamus eum qui multo con-
 fessionibus est; quoque, ut scitis, utor diuina voluntas
 interpretare. (is erat ante conditam Societatem suus qui-
 dam Theodosius ex ordine Minorum, cetero uero
 ad sancti Petri in Monte aureo, qui fuit eius inuicem
 appellatur.) Quod, ne frustra diutius tendere daretur,
 eo facilius concesserit, quod minimè dubitatum, quia
 ipsorum suffragij prerogatiuam ille quoque in sen-
 tentia comprobaturus esset. neque eos fecisse opinor.
 Cum enim rem totam ad eum detulisset Ignatius, in-
 becillitatem suam corporis animique commemorans,
 dein etiam atque etiam obtestans, ut se ratio conuincere
 uatum uellet; ille cognita re tantum abstinere et potius
 Ignatij cederet, ut etiam obiurgauerit hominem, quod
 tam explorata diuina voluntate, Spiritum sancto diuina
 restitisset: & simul, ne dissimulationi esset locus, etiam a-
 diijt Patres, ac de suo responso certiores fecit. Quibus re-
 bus denique victus Ignatius, omni spe in uano deserta
 ne gerendae reposita, dedit manus, diebus octiduum
 x. Kal. Maij, quo die ad auxilium diuinum impetratum
 praecipua septem Urbis templa simul omnesque Apo-
 stoli diui Pauli potissimum (quoniam eius manus sua
 stoli vestigia sequerentur) solemni professione uocati-
 gionis vota susceperunt. Ut igitur ea dies aduocata
 plo ad sacellum beatae Virginis, ubi tum Exultatio
 stodiebatur, quod, sacellum ad imos gradus eius
 ximae, sub ipsam caelestis panis communionis
 mum qui sacrificabat Ignatius, tum ceteri sui prope
 vota clara voce de scripto ex Apostolici diplomatis
 mula nuncuparunt. deinde sumpto ex Ignatij monu-
 corpore Domini, post gratiarum actionem, facerent
 eius adis loca religiose cum adijssent circa suam
 mam sub qua Petri, & Pauli Apostolorum uisita-
 sunt, cuncti consistunt, stentesque praegressi
 uissimè amplexantes inter se, gratulatur deus, et
 quod captis adfuerint, suamque Societatem in
 culo colligarint: deinde reliqua templa pari laetitia
 tate circumeunt. Quibus rebus ingenti omni-
 tudine

& conspiratione peractis, magistratum Ignatius inijs,
 ac primum omnium, ad constituendam domesticam
 disciplinā adiecit animum, quę digna tali instituto, dig-
 na Christianę Philosophię professoribus haberetur. Ita
 que ad cęteros prouocandos, atque ad iacienda in tyro-
 num animis verę humilitatis fundamenta, in sordidis
 culinę ministerijs aliquandiu versatus est ipse, tanta cū
 alacritate ac diligentia, quasi tū primū ad suam ipsius
 emendationem, vitę spiritualis curriculum esset ingres-
 sus, neque tamen interea grauioribus negotijs deerat,
 temporibus ita distributis, vt quantum liceret, vti que
 muneri satisfaceret. accedebat ad hęc, summus pauptas
 amor, summa in victu cultuque frugalitas: præterea
 in singulorum officijs exigendis, erratisque puniendis
 admirabili mista lenitate severitas: in subleuandis verō
 omniū & animi & corporis necessitatibus, cura & vigilā-
 tia plusquā paterna. cumque ad ea caritatis officia, prou-
 tes postulabat, opportunas insuper adhortationes & pu-
 blicę & priuatim adhiberet; haud sanē difficile fuit, in ani-
 mo ac religione, eos mores eamque viuendi rationem
 inducere; vt (si cęlestibus terrena comparare fas est)
 ista illa tecta parietesque, angelorum in humanis cor-
 poribus quidam conuictus videretur esse, nullę tum que
 armoniæ, nullę detractiones, nulli susurri, quibus incom-
 moda suspiciones excitantur, & disjunguntur animi;
 sed acerrimum sui cuiusque deprimendi submittendi-
 que certamen; in superiorum iussis excipiendis exsequē-
 tisque alacritas ingens; mirus in communicando inter-
 pretandoque candor atque simplicitas: oculorum ac sen-
 tentiarum intentia custodia; studium precatōnis ac solidę
 mentis ardens; quęque ex his rebus necessariō proue-
 nit, admirabilis in magna nationum, ætatum, ingenio-
 rum varietate concordia. Itaque cōiectis, vt fit, omniū
 studiis in ordinem nouum; breui non ad nostros tantū,
 sed ad externos etiā, salutaris exēpli manare utilitas ce-
 pit. Adolescēs quidam, egregijs naturę adiuuētis, è Sep-
 timali plaga Romā aduenerat, non modò Lutheria
 bb
 na ta-

na rabe infectus ipse, verū etiam mirē cupidus dōctō
 lōgē lateq; vulgandē. Is cum ex occasione sēculum
 nū ceterus insereret, verbisq; venenatis clericū vane
 mores summam in inuidiam vocaret primū, deinde
 abductis à sacerdotum reuerentia mentibus parā de-
 mata sēs in instillare quotidie pergeret; patetista re-
 su magistratū comprehendit, qui cū deq; per se
 sacra Theologia magistris adhibitis, illum ad opor-
 insania reuocare frustra conari essent, quōd inter-
 tum relinquere, aetatem & ingenium noluerat, prius
 quā in eum lege ageretur, accersito Ignatio, in totam
 exponunt, quoniam ipso- rum neque adhortationes, ne-
 minā proficiant, habeat illum aliquandiu in potestate, no-
 at eum atque etiam vt errantem ouiculum ad recedē-
 caulas aliqua ratione traducat. Ille clementer acceptus
 hæreticum domum adducit, neq; verō sperans in eius
 frustrata spes est. siquidem adolecens ab hęcno locu-
 que amicissimē habitus, corū dictis, factis, & vultibus
 accuratē obseruandis paulatim affici atq; inuincit. De
 beneficio est captus, & quā antea respuebat, deinde
 libentius in dies accipere: ac demū persecutus de-
 tū officijs, & diligentissima curatione, cōprouent
 vt euulsis lethaliū dogmatum fibris, piteem primum
 am gembundus agnosceret: nec ante à laborum in-
 defuit, quam voluntaria abiuratione decessus
 res, ingenti bonorū tum admiratione, tum gaudio, qua
 Ecclesia sancta in gratiam redijt. Is deinde, quoniam
 viris grauib; cur qui antea tot machinis oppugnatis
 pernicacissimē restitisset, Ignatij deniq; & Patris
 tio & consuetudine vinci se passus esset, hęc casti-
 ne respondit, se illorū non tam disputationibus agere
 tisque licet in eo quoq; genere vincerent, piam in
 spectatæ sanctitati virtutiq; celsillē: quē in velle
 prope necessario statuisse: a tam in conuersione
 tanta pace atque concordia, tam bonis operibus, nec
 in Deum fidem abesse nullo modo posse. Quē in de-
 mento cur hominibus nostris, licet ad conuersionem
 Christū animas ingenij ac doctine prædica recepisse

tur, tamen conspecta vite morūque innocētia plus multo quam litteris aut cōcertationibus profici. Alius quidā, filius familias, desertis liberalib⁹ studijs, ac repudiata omni disciplina, prorsus indomitus & effrānis, cum neque à parentibus iam, neque à magistris regi vllō modo posset Ignatio traditur. cuius lenitate, itemque ceterorum Patrum præceptis atq; institutis accuratissimè excultus, posita paulatim serocia petulantiaque, cunctis admirantibus ita pudicos modestosq; induit mores, vt vix minimū in illo vitium reprehenderes. Multi præterea omnium ætatum, atque ordinum, quos præceps in omnem licentiam natura cupiditasque corruerat, Ignatij consuetudine exemplisque incitati, collegere sese, atque ad bonam frugem Deo adiuuante rediere.

Generalis Ignatius denuò Catechista munere fungitur. Cap. XIV.

PER eos dies nomen Societati dederat Pontificia familia Petrus Codatius Laudensis, vir honoratus, & opulento sacerdotio præditus. Is, diuino prorsus instinctu, diuinjs & commodis omnibus propter Christum abdicatis, Mattha munus in Societate sibi vltro deposcit, & egregiè præstitit, in alimenta Patrum (erat autem Vrbe tota notissimus, & apud principes gratiosus) eleemosynis vndique corrogandis, quæ res Ignatium & socios magna molestia liberauit; quippe quos in spiritualem proximorum salutem omni studio incensos, temporariæ curæ ad eam diem valde impedierant. Eiusdem Petri opera templum etiam proprium Societas nacta est sanctæ MARIÆ à Strata, non satis amplexima Urbis regione, & ad Societatis functiones proximis idonea: cuius loco, dum hæc scriberemus, Alexander Farnesius Cardinalis, Pauli III. Pontificis maximi nepos, ædē nomini IESV magnificentissimam regio sumptu exstruebat. Ei templo deinde

bb 2

adiun-

adiuncta domus est, quam hoc tempore Iacobus
 Philippi Archinti beneficio, Salaffiorum Episcopi, qui
 tum Pontificis vices in diecesi Vibana gubere, in
 Societate vniuersa in primis optime meritis. In quo
 templo Ignatius, professionis lege, sex & quingenta
 diebus Christianae catechesi operam dedit. In quo
 riore, magna & assidua non modo plebis, sed etiam
 praestantium virorum frequentia: protulit, quae et
 optimatibus palam gloriarentur, beatorumque
 quod nullam omnino ex Ignatij conuentionibus
 sent. Agendi autem rationem sequebatur. cuius
 dei praecepta, & mysteria cognitu necessaria, primum
 vulgi captum explanabat, iterabatque, ubi opus
 eadem sapius: deinde opportunis digressionibus
 interim locos tractabat fufius, non tam ad arguendam
 doctrinae ostentationem, quam ad pietatis excitandam,
 dam, populumque permouendum accommodatis. Quae
 que tam veris grauiusque sententijs, tam aduersus
 oculisque, vt diuini amoris ignem vndique spargere
 reur, minimè fucatae eloquentiae vir, nec in legibus
 ces numerosque sollicita, sed ingenti animo, quae
 perus tulerat, sua senta prosequentijs. Itaque
 nem eius, non ineptus populi plausus, aut
 diae commendatio sequebatur, sed alta fufius
 que, & anteaetate vitae detestatio salutaria. Vnde
 humi oculis, tristes ac libimet irati discedentes, vel
 illic se ad sacerdotum pedes abijceret, vel
 causa, tanto cum fletu atque singultibus, vt
 soluere, aut vocem in verba formare vix possent.

Societas augetur, distribuuntur praemia

Cap. XV.

INTER haec Societas maiorem incrementum
 et fecere, sublatique Pontificis auctoritate
 cellis quos initio idem Pontifex (quod
 est) illi probandae praefixerat, maiorem
 ad militiam spiritualem Ignatio dare nomina.

novi ordinis fama, bonusq; odor instituti operis manaret quotidie lauius; Patres varijs orbis terrarum locis vehementer expectabantur. Itaq; ab Romana domo tamquam à metropoli, distantiſſimas in regiones, civitatum Regumque inuitatu missæ coloniarum; domusque vel collegia ingenti approbatione constituta: primum omnium in Lusitania, atq; ad eò in ipsamet India, sumptu æmulatione Regum Lusitanorum; tum aliorum pietate in Hispania, Gallia, Germania, Italia. sed eum aliæ pleræque nationes avidè Societatem amplexe sunt, tum verò Sicilia & inuitavit perhonorificè, & permissu Pontificis maximi acceptam, in primis copiosè ac benignè tractavit: adnitente præsertim Ioanne Vega Hispano (qui regnum illud pro Cæsare administrabat) præstanti non minus religione, quàm prudentia viro; cuius, etiam antea, dum Romæ legatus Cæsaris ageret, plurima & maxima in Ignatium & socios egregiæ cuiusdam benevolentia documenta cõstitierant. Itaque tam latè iam fusa Societate, non modò collegijs domibusve rectores præficere, vt antea, sed etiam Prouinciales præpositos quos appellat, cum ampla potestate in singulas nationes delibere coactus Ignatius est. Ac primum Lusitaniæ præposuit Simonem Koterigium, deinde Hispaniæ Autozum Araozium Cantabrum, Italiæ Iacobum Lainem, Indiæ Franciscum Xauerium, Germaniæ Petrum Canham, Galliæ Paschasium Broetium, alijsque deinceps athenos. Nam urbanam prouinciam, nisi si quando grauior in valetudine premeretur, ad extremum vsque ipse admittit. Interea de Societatis vniuersæ progressu mirè sollicitus, à singulis Prouincialibus per litteras pensum exigere; vnicuique mādare diligentiſſimè quæ è re communi essent: Romæ verò, præter domesticæ disciplinæ curam, de qua dictum est, ceterasque functiones, multa grauias quæ ad incrementum ac defensionem catholice fidei pertinerent, partim cum summos Pontifice, Cardinalibus, Legatisque Principum coram, partim etiam cum ipsis Regibus atque Principibus per epistolas interpretis agere. Accedebat ad hæc, sollicitudo ingens, atque

atq; indefessus labor in subleuandis pauperibus, orbis orbisq; educatione ac puerorum curanda tuendaque, & perditis mulierculis auxilio ad frugem & continentiam traduccendis.

Varia in Ignatium tempestates exiunt.

Cap. XVI.

Vibus ille rebus dum Christianus agit intrepide, multorum vitis, et simultratesque contraxit. In quibus quidam (cuius nomen patet) potens & graciosus, cum ab ipso a se mulierculam, quam nuptiarum in cenobio collocatam femina per se sauiore in dies concepta rabie, quam libere accendebat, ita demum exarsit: ut pane summo ac primum, facta manu, fenestras cenobii intrare, custodes infestare, minari deinde in ignem, etiam conferre, quin etiam ex occurso profecto, etiam illis eosdem incedere: denique ad eos fumos, etiam dos improbitissimas in ipsorum vitam calidius, etiam re: quae domos primum nobilium circumdant, etiam taque sermonibus (quos partim prona in demum suasio, partim vafani illius artificium dilabere, etiam bat) ad Cardinales etiam, atque adeo ad ipsos, etiam ficem peruenerunt. Igitur vulgus, ut est plura, etiam leuius, quos nuper summa cum approbatione, etiam rat, eosdem repente contemere, & acerbiore, etiam execrari, & singulorum caput dira imprecatio, etiam gere; proius ut iam non modo cum prece, etiam ne pedem quidem ianua turo effere possent. Etiam vero, licet magna ex parte fictas criminationes, etiam tamen rati subesse profecto nescio quid, quae, etiam uidiæ flammam foueret, vel immutata, vel

data in Ignatium voluntate videbantur. At Ignatius, quamvis à sua suorumque consuetudine multos abduci non sine rei Christianæ iactura cerneret; tamē ratus mitigari hominis ferociam posse, primò rem dissimulare, atque adeo officijs cum improbitate cernere: deinde ubi malum serpere quotidie latius, & ipsa patientia corroborari audaciam sensit non tam priuato dolore, quam rei publicæ detrimento permotus, ad Summum Pontificem adiit, ab eoque suppliciter impetrauit, vt criminum, quæ sibi suisque denuò obijceretur, ac re iudiciū excerneretur ab Archinto Vicario, & Francisco Michaëlo Verbis præfecto. Ij, citati omnibus ad quos criminum vel suspicio vel conscientia pertinebat, ac per diligentem inquisitionem calumniatoris fraude comperit, Ignatium & socios non modò absoluerunt lata sententia, sed etiam debitis laudibus & honore verborum exalterunt, increpito valde aduersario, pœnaque proposita non leui, nisi à petulantia maledictisq; desisterent, ne grauius in eum animaduerneretur, Ignatio in primis deprecatore perfectum est, ita, quod antea semper, tam quò que Ignatij sanctitatem illustrauit hominum iniuria; & Deo duce, virtus ac veritas, dum violata, effulsit. Hisdem ferè insidijs postmodum appetitus Ignatius est à sacerdote quodam, qui cum domum cathumenorum administraret, ferè non poterat in ea regenda familia maiorem à loci præsidibus Ignatij rationem haberi, quam sui. Sed miser, Ignatio silente ac pro eodem orante, breui perfidiæ pœnas dedit. atrocias enim anteaactæ vitæ sceleribus iusto Dei iudicio patefactis, quæ ad eam vsque diem astutè suppressas sacerdotio spoliatus, & perpetuo carceri addictus est.

bb 4

Regimen

INTEREA Elisabetha Babilonia
 nonensis, quæ Ignatij prima litterarum
 studia fouerat, Societas IESV con-
 stituta, & confirmata tanta com-
 munitate ex Hispania conuulsa, parum
 ut Ignatium longo intervallo vacante
 patum etiam ut vnâ cum quibusdam alij
 ad normam illius atque præscriptum
 que Ignatius quidem, sospitem aduen-
 tum inuenit, optinè merita gratulatus
 est, & omnia officia de qua saluo
 religionis instituto præstare poterat
 ro foeminarum suscipere sese negauit
 post, plurimè grauiissimisque occu-
 pationibus impeditum, non minus
 instare, sanctissima veteris amici
 postulati æquitatem obtendere: denique
 ut negotijsque obfirmatum vidit
 Ignatium, ad eas artes, quæ non
 facile tenuit ut Pontifex maximus
 Ignatium idipsum quod recusabat,
 iniungeret. Sed cum negotijs
 in Societatis commodum vertit, præter
 sperantiam non solum in præsens, verum
 etiam in periculosa prouincia liberauit.
 Etenim Ignatij iussu ea procuratore
 susceperat, paucis diebus tantam
 difficultatem ac laborem sensit, dum
 quædam mulierum audire, superstitiones
 euellere, inuicem curiosis quaestio-
 nibus respondere idem dicitur, quam
 ut pane plus ei negotij pauca foemina,
 quæ vniversa faceretur. Itaque licet
 Elisabetha, se promeritis gratificari
 admodum cupere, putans apud se,
 quantum ex huiusmodi menti respublica
 pateretur, simul etiam ut harum
 exemplo alia deinceps religiose
 ginesve idem à Societate in posterum
 expectaretur.

quam ignarus quàm periculosa, & suspicionibus plena
 ita consuetudo; priuati officij rationem posthabere
 communi vtilitati, ac totum hoc genus administratio-
 nis à Societate prohibere omni ratione constituit. Igi-
 tur adhibita (quod in omnibus grauioribus causis fa-
 ciebat) præparatione diligenti, imploratoque per itera-
 tas preces & hostias celesti præsidio, ad Pontificem ac-
 cessit, verbisque supplicibus demonstrauit, ex onere si-
 bi inæquè imposito, quàm exiguo cum fructu quantum
 laboris ac molestiæ pertulisset. ea ipsa re monitum
 quàm aliena sit à Societatis instituto eiusmodi præse-
 ctura, petere se & orare, vt non ab illis modo, sed ab om-
 nibus in perpetuum fœminarum collegijs gubernandis
 inuicem Societatem esse iubeat: non defuturos alio-
 rum ordinum idoneos homines, qui id munus libenter
 & cum fide obeant: sibi quidem & suis, prouinciam vi-
 deti minimè accommodatam, neque verò æquum esse,
 qui se se ad omnium gentium auxilium, sine vlla
 regionum aut locorum exceptione, CHRISTI Vi-
 cario mancipauerint, eorum operam & industriam,
 non sine graui communis rei damno, paucis regen-
 dis mulierculis implicari. Quibus rationibus ita per-
 suasus est Pontifex, vt supplicanti omnia largè ac pro-
 pter concesserit. Itaque Societati ab eiusmodi mune-
 re vacatio in perpetuum data, eiusque vacationis au-
 thoritas testata est trinis deinde litteris Apostoli-
 cis, quæ tempore procedente magno vsui
 fuisse nostris hominibus, ad eius gene-
 ris pericula & molestias abi-
 gendas.

bb 3

Hona-

Honoribus in Societatem nostram Ignatianam
tum obstruit.

Caput XVIII.

TQVE ijs difficultatibus penitenti
Societas, prosperum Deo iudicio
sum tenere videbatur, cum tunc re-
fus in eam coorta tempestate et pro-
dem grauior & periculosa, pro-
speciem lenior blandi quae in spe-
per Germaniam varijs loca. Domini
vineam excolebant, Claudius Iaius e-
nus, virtutem & sanctitatem suam cum
tum Romanorum Regi Fernando ita
Rex nullum profus ad curandas animas
rale munus aptiorem existimaret. Is
cum praecclare intelligeret, regni cau-
ligionis ita esse coniunctam, ut quan-
gione detraheretur, tantum de obse-
de imperij maiestate decederet; co-
ximè tempore Lutherianam pestem, ve-
diu, quam optimos animarum pasto-
mini diligentia conquirebat. Igitur
dies Tergestinarum Episcopo, quae ciuitas
tū prouincia, quam dixi Iaius, propter
mania imminerebat) circumspexit
& personis & rebus, denique eccle-
Iaius perspectae sibi virtutis & doctri-
mandare constituit. Sanè, ut vulgo
di sacerdotia, minime timendum
tum vltro praesertim honorem Clau-
quidè Tergestina cathedra cum in
ampla & honorifica est, tū verò
quæri solet) vestigalibus haud sanè
cta. Verum tamen Rex, ne quid in-
tificæ maximo ea de re transigeret;
teras ad ipsum Claudiū dat, Tude-
petero,

Christiana causa commorantem, ac nihil cogitantē mi-
 nis. quarum erat sententia, Tergestinum gregem orbū
 spemali custode, circumquaque frementibus lupis, in
 maximo versari discrimine; dignam esse vigiliam carita-
 te laici, studioq; hominum seruandorum; petere se, vt si a
 Pontifice maximo id ei muneris onerisve imponatur, ne
 recuset subire; & populo vtilem, & sibi gratam operā ve-
 hementer fore. Percussus inopinata re laicus, primò co-
 horruit: non quò detestandum quid sibi oblatum puta-
 ret, sed quòd Episcopus, qua curam gerit animarum, di-
 uinam p̄ne virtutem, & omnibus numeris absolutam
 postulet sapientiam: qua gradus honoris est (& quidem
 ad continendam in officio multitudinē sermē cū splen-
 dore opibusque coniunctus) a spiritu humilitatis ac pau-
 peratis, quem proficitur Societas Iesu, vehementer ab-
 horreat. deinde, vt se ex pauore collegit, fusus in pre-
 ces lacrymasque, etiam atque etiam obtestatus est Deū
 vt ab se tantum discrimen auerteret; neu se primum qua-
 si inuito speciosos titulos honorēve in Societatem ad-
 id tempus intactam inuēhi sineret. tum rescripsit ad Re-
 gem, multis rationibus ei suadens, vt tam honorifico iu-
 dicio decoraret alium digniorem, longē imparem suam
 infirmitatem esse oneri: ac demum ita conclusit epi-
 stolam, vt omissis ambagibus, quod petebatur, præcisē
 negaret. Quæ res iam satis incensum studium Regis,
 multò vehementius inflammavit, quòd ita statueret, tā-
 tum in summa virtute & eruditione modestiam, nequa-
 quam priuatæ vitæ quasi tenebris delitescere, sed in edi-
 tissimo fastigio, vt luceret omnibus, collocari oportere.
 Ergo cū ex litteris Claudij diffideret, vllis aut pre-
 cibus aut promissis flecti eius animum posse; per Ponti-
 ficem ipsum, inconsulto vltra Claudio, rem confice-
 re statuit. Ad eum igitur quàm accuratissimē scrip-
 sit, quanto in periculo Tergestina ciuitas versaretur E-
 piscopo desitura: se quidem pro sua parte diligenter cir-
 cumspexisse, quem nominaret aptum ei muneri, nec vl-
 lum inuenisse aptiorē Claudio laico, Societatis Iesu pres-
 bytero, cuius innocentiā doctrinamque exquisitam
 plu-

plurimis rebus esset expertus: sed frustra per litteras
 tasse eius animum, in studio Christianae humanitatis
 defixum, & ab honorum insignibus admodum abhor-
 re adeo alienū, ut nisi pro potestate cogatur, nulla de opor-
 borantis illius ecclesiae tā opportuno praedilectio-
 dae proinde suppliciter se etiā atq; etiā orare solerent
 re, ut Claudium pro imperio iubeat, de laeta de potentia
 la munusque sine tergiversatione recipere, quoniam
 quisque de se ipse minimē alta sentias, ac potius
 se lateat, ita ecclesiasticis functionibus & ipso quod
 tu dignissimus sit. Hec igitur, & alia id genus multa, ad
 Pontificem, & simul Didaco Lasso mandata veniunt, ut
 ut id ipsum & cum Pontifice, & cum quibus opus fuerit
 quam diligentissimē curet, profusque conetur. Eius
 rei fama cum per aulicos quosdā ad Ignatium peruen-
 set, primò haud ita sanè commotus est, nam & Constantia
 constantia, & Pontificis aequitati ac sapientiae admi-
 bar; & eiusmodi petitiones iam ante Societatis admi-
 tore, non semel illuserat. Verum tamen ut quae illi
 clarius cerneret, continuò Bernardinum Nostrium
 tum erat Pontifici ab epistolis, ac postea in Cardinalium
 lium numerum cooptatus est) vltro conatus est, ut
 de re familiariter pro amicitia seisceretur. In hoc
 nē grauatē ipsam epistolam Regis ostendit, sed Pon-
 ticem summis cum Claudij laudibus & veneratione
 tentione per scriptam, qua lecta confestim Ignatius
 dem de causa ad Regis oratorem Didacum iussit
 dit: qui litteras item ad se proprie datas demonstravit
 quidem magna ex parte ipsius Regis chirographo
 atque etiam postulantis mandantique, sed quoniam
 Episcopatus ab se in Claudium collati primo quod
 pore auctor fiat Pontifex maximus, eiusque
 tis diploma ritè confectum ad se transmitti, quod
 sed ita, ut nequaquam animo cadere ac deesse
 aduersarijs longè imparem sciret esse, tamen
 minis omni ope sibi contra nitendum existimavit
 in praesentia Didaco suadere conatur, ut ad litteras

boni Societatis tam aliena desinat ipse, & simul ab ea
 nente Regem aliquo pacto deducat. quibus verbis cum
 nihil proficeret, quin potius ab homine rideretur, domū
 regressus quā intenuissimas preces & sacrificia de mo-
 re suis indixit: deinde nactus opportunitatem, facilem-
 que aditum, Pontifici demonstravit quanto res ea dam-
 no esset futura & Societati nostrā priuatim, & Ecclesiā
 vniuersā communiter. non quo dignitatis gradus ac ti-
 tulli ipsi per se mali atque improbandi sint, quippe ad Ec-
 clesiam regendam & ordinum discrimina retinenda in-
 ducti diuinitus: sed quod & perfectos viros requirant,
 quales pauci admodum omnibus sæculis exstiterint, &
 insuper ab huius minimæ Societatis instituto valde alie-
 ni esse videantur. Etenim quibus artibus, quoque spiritu
 excitata & constata sit, eodem profectō alendam & con-
 seruandam esse: non amplitudinis & splendoris nimirū,
 sed humilitatis & parcimonie. Quod si aditus in Socie-
 tatem honoribus pateat; multum utique de vera carita-
 te imminutum iri, quæ nihil omnino habet in vita pro-
 positum, nisi vnus gloriam Dei. nam (vt sunt hominum
 regna) & complures fortasse ad hanc religionem accel-
 lentes opum cupiditate magis, quā diuini obsequij stu-
 dio, & qui nuper adscripti sint, magnitudine laboris, &
 disciplina asperitate defatigatos, vt primum præsentis
 præmij commodum affuisset, mutato repente cursu,
 nouæ spei velificaturos, atque vt maximè in officio cũ-
 ti persistant; tamen nisi præsentis iacturæ eatur obuiam,
 in dubio Societati exitialem (quod Deus auerteret) ex-
 tum imminere. Id adeo vel inde facile perspicere posse,
 quod paucis illis annis, quattuor viris ex ea familia præ-
 ceptis ab eisdem Episcopatus delati sint, quos nisi forti-
 ter alio deinceps atque alio dilabente, breui miseram
 Societatem ipsis luminibus caritatem fuisse. Atque hæc
 quod priuatim ad conseruationem ipsius religionis at-
 tendat. lam, si communem spectemus vtilitatem, nemini
 potest esse quantum ex ea re detrimenti res publica
 acceptura sit. nihil enim omnibus ætatibus eque deplo-
 ra-

randum fuisse, atque in tanto mellis copia raris
 rum inopiam: atque ex ea ipsa paucitate, quae in
 agro additi affixique sint, longè minus inopiam
 quam qui Apostolico ritu soluti ac libentes in
 as peruagentur, ad eamque potissimum
 stianæ partem subleuandam accurrant, qui
 laborare cognouerint. Præterea, ad facientes
 fidem, & animos permouendos, nihil
 tæ ac morum exemplo itaque adhuc
 verbo inuidia) Ecclesiæ non mediocriter
 præterea quod minimè ab eius dictis
 nunc autem, si ad id fastigium extollantur,
 modo fieri posse, ut apud multitudinem
 norum, ambitionis ac leuitatis crimine
 rō fronte, quo vultu, repente aucti ac
 rum insignibus, de imitatione Christi,
 ria, de voluntario sui contemptu ac
 facturi sint? Hisce, alijsque causis
 etiam atque etiam obtestari atque obsecrari
 cietatem primus auctoritate & benignitate
 uerit, ornauerit, auxerit, eam de ab omni
 commoda velit esse liberam, suaque in
 periculo prefertim tempore tueatur.
 Pontifex perbenignè, ut solebas sic tamen,
 tem hominis admiraretur potius, quam
 probaret. Itaque collaudata initio
 te, sensim flexit orationem, & contra
 eū alia multa disseruit, tum verò ex
 inquit, regis in manu Domini: quasi
 eligendo tantam Fernandi Regis
 diuinitus exstitisse; ac proinde
 luntatem, quàm ut obisti ultra oporteret
 natus grauius ac dolenter accipere
 qua erat lenitate, ne Dei famulum
 se dimitteret, ad extremū iuber illum
 consultare, precēsque ad Dominum
 diem esse facturum. Interea Didacus
 urgebat acerrimè. iamque instabat dies,

tu de Tergestina ecclesia referendum erat. qua re Ignatius cognita, confestim Cardinalium pæne omnium domos, quarum erant multæ longis intervallis inter se distantæ, ingenti diurno & nocturno labore circumijit, singulis eadem illa fere proponens, quæ paulo ante Pontifici maximo. Sed videlicet eorum mentes iam ante occupauerat orator. Itaque mirè obfirmatos offendit in Claudij electione approbanda; partim quod tanti Regis voluntati faderent; partim etiã quod vigilæ & custodes Claudij maximè similes, tam formidoloso tempore, in Ecclesiæ propugnaculis atque speculis ipsimet collocandos putarent. Hæc quoque spe delectus Ignatius, vnum reliquum videbat esse remedium, si Fernandum ipsum Regem à suscepto consilio per litteras auocaret, quem pro ipsius pietate virtuteque ita in se suosque animatum nouerat, vt minimè dubitaret, quin cognita re salutem Societatis, Tergestinarum rationibus antelaturus esset. Sed ne illa quidem ratio habebat exitum: quippe insequenti luce de Tergestina cathedra Senatus erat futurus. Ignatius igitur exclusus angustijs temporis, numquã intermissis ad Deum precibus, quasi ad extremum in rebus humanis per fugium sese contulit ad Margaritã Austriacam Carolis filiam, de qua supra dictum est, fœminam per id maximè tempus gratia & opibus florentissimam. Hanc pro spiritali necessitudine (erat enim illi à cõfessionibus) sociam quanto in periculo Societas esset, infimis precibus obsecrat, vti Societatis causam in se recipiat; & iam mentem relationem auctoritate tua interposita tamquam differat, quoad Regẽ ipse per epistolã alloquatur, & ad eum responsum accipiat. Fecit illa quod rogabatur, & subito datis ad Pontificem codicillis, opratã dilationẽ impetrauit. ea demum res aliquid laxamenti dedit Ignatio. interim spatium nactus, ad Regẽ scripsit litteras, deprecationis & querimoniarum plenas; illum etiã atque etiã per Christum obsecrans, ne Societatem nuper ad gloriã tantò labore cõstatam, sine causa perditum iret; nõ de ipsius maiestate, regnisq; & se socios esse meritos,

ut ab eo nulla eorum existimationis, fama, salus deinde
 que ratio habenda esset, non de fore idoneos viros, quae
 Tergestinam capessant, sineret modo sui ceteros homi-
 nes qua capissent paupertatis & humilitatis via ad Chri-
 sti gloriam, & salutem animorum sine ulla ambitione pro-
 ce, id si (ut sperabat) permitteret, se & locum illum
 li beneficio Regi obstructos fore, preceps propterea ma-
 iestate saluteque numquam intermissuros. Hinc ali-
 que id genus incensis officij religionis rationibus pro-
 busque minimè restitit Rex: & quamquam inuicem par-
 tibus rationibus amicorū vilitati posthabitis, quae vix
 fieri videbatur posse; per epistolam iusto carcerem
 ab instituta, vel potius pāne confecta, actione delicti
 Quae res vulgata, & Pontificem maximum sacre in Ig-
 natij sententiam adduxit; & Ignatium ipsam ac fructu
 affecit ingenti letitia. Itaque & in posterum laudibus
 nes decreta, & in praesentia solemnibus hymnis in
 rum actionem publicè persolutus est. Ac postea
 constantia sese Ignatius idem opposuit, cum ad
 minibus pingua sacerdotia, quibusdam vero
 Jatus etiam deferretur, ac nominatim Franciscus
 Hispano dynasta, qui amplissimis in eo regno
 etus honoribus, diuino instinctu post vices
 bus mortalibus valere iussis, & sponte de-
 ensi Ducatu, magna hominum admiratione
 se addixerat. Quamquam in Aethiopia
 postmodum Lusitaniæ Regis rogatu à summo
 ce nostris iniuncta est; cum ad eam
 siasticæ dignitatis insignia, & honorum
 quærentur, imperanti pro potestate Vicario
 si non potuit, praesertim cum periti
 matores argute conijcerent, nouam
 num, non ad opes & copias, verum
 labores & aperta vitæ pericula
 destinari.

POST hæc, Paulus III. Pontifex maximus, senio curisque confectus, è vita migravit, comitiisque nouo creando Pontifici, in magna studiorum ac voluntatù varietate in aliquot menses extracta sunt. Quo ipso tēpore cū Vrbs, vt in diuturno interregno, annonę difficultate vehementissimè laboraret, nostrisque numero in dies auctis, extrema fames adesse videretur; Ignatius cum aliorum, tum præcipuè sacri Collegij Cardinaliù eximiam in se suosque benignitatem expertus est. quippe in summis occupationibus Patres augustos pia notitorum hominum recordatio subiit: communique consilio ad eorum inopiam subleuandam non leuis pecunie summa ex ipso Conclauis transmissa est: enixè in primis fauente atque adiuuante Rodulpho Pio Carpenliquem Ignatius iam ante sibi sociisque patronum ac protectorem, vt appellant, è summi Pontificis auctoritate delegerat. Ac rebus diu multumque agitatis, Pontifex denique declaratur Iulius eo nomine tertius, qui quòd in Synodo Tridentina Legatus Fabrum, Lainem, & Salmeronem Theologos Apostolicos familiariter nouerat, multaque tum ex ijs, tum ex alijs de Societatis instituto didicerat; Ignatio supplicanti multa in Societatis incrementum ac rem, admodum liberaliter tribuit; nec enim solum prioris Pontificis de ordine nostro iudicia & acta firma rataque voluit esse; verum etiam eundem ordinem nouis insuper ipse testimonijs atque decretis ornauit. Cuius rei publica diplomata exstant verbis amplissimis.

ISCCE rebus ita peractis, cum factis in po-
 sentia communi rei contulim se vice-
 tur; Ignatius quia erat humilis, viginti
 suam alteri tradere, seque Generatum con-
 no abdicare constituit. Ignatius Tercio qui
 quot communis rei commodo potuit, Romanis co-
 tis; cum in consilium conuenissent; ne, ut dicitur, in
 coram dicenti reclamaretur, per epistolam de his res-
 bis exposuit, se, qui vitia nosset sua, & inoportunum
 que ad eum coactum, Societatis gubernacula accepisset; &
 nunc grauiore etiam valetudine atateque, non magis
 idoneum esse tanto muneri proinde per Christi Domini
 ni sanguinem petere atque obtestari sese, ut in illo la-
 re respectu, communi utilitati prospiciant, & quae
 sibi sufficiant virum & animo & corpore. *Epistolae*
 quod liberius faciat, inquit, Ego in nomine Domini
 Iesu, & Spiritus sancti, vnus Dei ac creatoris mei, Iesu
 Generatum simpliciter & absolute, meo ad hoc
 munere, priusque & omnibus animarum mearum
 fecero tum profusos omnes, tum si quos possibiles
 re ad hanc deliberationem volent, ut huiusmodi
 sto desiderio faueant, piamque oblationem libenter
 mittant. Hac epistola recitata, magnus amorem
 tus est factus, cum partim viri modum suam ac
 nem satis admirari non possent, partim etiam
 que metueret, ne quis alius fortassis Ignatium
 sentiretur. Verum ut ad suffragia ventum est, non
 ne consensus omnium in eo retinendo exstitit, quia
 fuerat in eligendo: & enixe petenti, praesertim
 Denique per internuntium iussus Ignatius
 cogitare: etenim se quidlibet potius, quam
 natorem ipso viuere passuros. Atque haec
 dimisso deinde coetu, priuatim singulis
 postulare, quod ab inceptis desistere, quod
 stitutam societatem, omnique custodia egrum

durus pater teneram adhuc filiã deserere conaretur. Per-
 geret porro, & publicam rem ordinaret, legesque perscri-
 beret: Deum, cuius manus alligata non sit, in posterum
 quoque, sicut antea, pijs ipsius conatibus adfuturum. Ita
 que Ignatius, quamquam inuitus, & religiosæ quietis,
 vitæque priuatæ auerisimus, tamen ne minus dicto au-
 diens videretur esse, Patrum auctoritati ac precibus de-
 nuque cessit, seque ad institutum opus legum scribenda-
 rum quã diligentissimè retulit. Ac primum, vnius Dei
 gloria, saluteque animorum sibi proposita, Societatem
 vniuersam, quò facilius administratio tota cõstaret, cer-
 tas diuisit in classes: prouidique quantum ingenio & co-
 gitatione assequi valuit, cum vi ceteris vitijs, tum verò
 ambitioni & auaritiæ, quæ duæ perniciosissima sunt
 mortalium pestes, omninò obstrueretur aditus: vereque
 humilitati & paupertati, quàm maximus & maximè diu-
 ritus honos ab omnibus haberetur. Ad hæc, rationem
 propositi Generalis creandi, necnon priuatam ac publi-
 cam disciplinam, quæque alia ceteribus hominum regen-
 dis vsui solent esse, præscripsit. Nec modò maiora, sed
 minora quoque ministeria curationesve, certis legibus
 ac præceptis quàm accuratissimè persecutus est. Has de-
 inde leges, quamquam longo tempore, summaque cura
 elaboratas & conditas, non tamen continuò pertulit, sed
 per idoneos homines tota Societate promulgandas cu-
 raui, vt vsu ipso, & magistrarum rerum experientia probare-
 tur, satis ne ad Societatis propositum, atque ad Aposto-
 licam instituti formulam conuenirent. neque ante raras
 hasque voluit esse, quàm in proximo cõuentu Patrum
 re agitara & planè perspecta, legitime sancirentur.
 ipsidemque Patribus deinceps addendi, moderan-
 di, immutandi, ac demendi prout expedire
 videretur in Domino, plenum ius ac
 liberam potestatem reli-
 quit.

Societati in Hispania valde laboranti succurrere.

Cap. XXI.

PER idem tempus Societas fideliter
 latiore successu inrumelentur, vel de
 tium ignaviam que delibentur, vari
 in Europæ regionibus diuino gratia
 vehementer exercebatur, itaque partim
 ab invidis & obtretractibus, partim
 etiam ab ijs, qui temporibus ita periculosis tam aliis
 concionum frequentiam, tam assiduam Societatis
 rum administrationem, & reliqua infirmis multo magis
 ra, genusque doctrinæ suspectū haberent. Quæ in vni
 ro in alijs provincijs alijs, sed in Hispania vehementer
 storum insectator existit Ioannes Siliceus Antilepitanus
 pus Toletanus. Is cum à ceteris Societatis non tam
 rijs valde abhorreret; tum Exercitiorum in
 quibus nostri eo tempore vel maxime in exercitijs ho
 minibus utebantur, nomen ipsum pari non potest
 pluri verò, in sua diocesi, piorum civium abentare
 Collegium Societatis I E S V repente excipitur, qui
 a academia illa pæne tota conflueret, ita æque
 de nostris è sua ditione pellendis, toto animo
 ctisque cogitaret. Sed cum in ipsos palam impetu
 cere vereretur, partim spectata vitæ innocentiæ, partim
 etiam virosum principum gratia, & summi quondam
 est) Pontificis auctoritate subnixos; iracundia
 mina in populares suos, familiares nostros, quæ
 torquet. Ac primum, quod è suo clero compluribus
 disciplina ac meditationibus imbutos esse rogantibus
 edicto minaci, iuris in Ecclesia Toletana dicitur
 te priuat sacerdotes eos, qui è nostra forma
 libis exercitationibus operam dedissent, de
 ti anathematis pœna proposita, vetat in academia Cam
 pluteni omnino quemquam à nostris hominibus
 cesiæ sacramenta suscipere. Quæ res, vixit
 infamia, varios illico rumores hominum

pane tota commouit : cū alij nostrorum acta,
 mores, instituta defenderent; alij contra, non sine gra-
 ui aliqua certaue ratione tantum Antistitem ita
 de Societate statuisse disputarent. Nostri, quamuis Dei
 clementia, & conscientia testimonio freti, re tamen
 tam atroci, tamque inopinata perculsi, angebantur ani-
 mos neque tam ignominia sua, quā Ecclesie damno
 permouebantur, quod ex tanta hominum alienatione,
 tantisque calumnijs imminere necessario videbatur. Ita
 que cum obsecrationibus & sacrificijs, & voluntaria cor-
 porum castigatione caeleste numen de more propiti-
 leniper communes amicos Archiepiscopum docent,
 nihil ab se vel contra Ecclesie re, vel cōtra ipsius Archie-
 piscopi dignitatē esse cōmissum, cur in rebus diuinis oc-
 cupati, & nihil nisi Dei gloriam, & proximorū salutem
 Apostolica auctoritate querentes, tantis iniurijs affi-
 ci, praesertim indicta causa, debuerint. Si quid secus ab
 inimicis ad eum delatum sit, se ad purganda crimina, at-
 que ad omnem satisfactionem in Domino paratos esse:
 tantū ab eo suppliciter petere, vti conceptā iram, ad caus-
 fieri vique cognitam, pro sua sapientia ac pietate suffi-
 ceret. Cum ille nihil idcirco de acerbitate remitteret, sa-
 tis apparet, nostri nominis odiū altius in eius ani-
 mo insidisse, quā ut euelli aut mitigari vlla ratione
 possent. Ignatij voluntatem atque consilium per litteras
 quam primū exquirunt. Ille, circumspectis rebus omni-
 bus, Deumque per se suosque enixē precatus, ut ea res ad
 eius gloriam, salutemque animarum, bene ac feliciter ce-
 deret; sine vlla dubitatione, si Archiepiscopus in in-
 cepto persistat, iubet nostros ad consilium Regium
 aduocare; litteras Apostolicas proferre: Societatis caus-
 am cum Christi causa coniunctam aequē moderatē
 fortiter agere. ipse interea ad Pontificem adit sup-
 pliciter; Archiepiscopi factum exponit, summi tribuna-
 li opem & auctoritatem implorat, sine vlla tamen gra-
 uitate querimonia vel exaggeratione verborum. Ac no-
 sti quoque in Hispania ex Ignatij praecipito rem ad cō-
 siliū deferunt: Pontificia diplomata, & iura Societa-
 tis le-

tis legitima ostendunt: obsequium sibi adire et puer-
 mos adiuuandos exoptant. Quae cum nulla ipsorum
 culpa ab Archiepiscopo acta esse conuenit: cum danti-
 exitum habuit res, ut de Regij consilij decreto, & sacri
 tificis obiurgatione, Archiepiscopus edicta proce-
 re, nostrisque omni molestia atque ignominia liberare
 coactus sit. Quae res laetitiam bonis omnibus multo
 maiorem, quo magis de nostra exillimatione et fama
 solliciti fuerant. Atque haud ita multo post, Archiepiscopo
 vita functo, nostri à Toletana ciuitate deique trans-
 lati, & in ijs ipsis aedibus publicè collocati sunt. Ad
 Archiepiscopus paulo ante ceticis quibusdam adhibe-
 uerat, ut ab ijs qui diuinam providentiam ex rerum
 manarum euentis obseruant, non sine causa amandus
 sum fuerit, omnes tanti Praesulis in Societatem ingressi
 & conatus eò deniq; recidisse, ut cum maxime eorum
 opinionis errore deceptus, ex vniuersa Hispania pul-
 cuperet, tunc ipsum in sua Toletana metropoli eorum
 illis extrueret, ornaretque. Eiusmodi fuit, quae Hispa-
 niensis illius procellae transitus. Ac pari felicitate
 quoque prouincijs coortae in nos tempellus, quae
 nitate prudentiaque sedate sunt: ac Dei beneficij
 fere Societas maiora in dies incrementa capere.

*De Iulij III. obitu; & de Marcelli II. a Ignatio
 nostrisque beneuolentia.*

Cap. XXII.

INTER haec Iulius ante Pontificatus
 quinto demoritur: cui Marcellus
 nis Politianus ingenti potentia
 nium gaudio successus est. Quis
 nim erat spei de publicis rebus
 otum eius Pontificatus auspicio
 sponderant. Ad hunc legatum
 teri familiaritate cum adorandi & gratulandi
 nisset, ardè amplexatus hominem Pontificem, & hunc
 me exosculatus, multa cū eo inambulans de hunc

hanc propagatione, de que restituenda Ecclesiastica disciplina serio contulit: atque ob id ipsum nonnullos ab eo petijt viros, quos haberet apud se consilij causa. Ceterum in primis dilexit Iacobum Lainem, & Martinum Olaium, quorum videlicet vtriusque virtutem ac sapientiam optime nouerat. nam de Francisco Xauerio, cuius fama, rebusque gestis valde permouebatur, iam antea exorauerat, vt illum omnino Romam ex India reuocaret: quod tanti viri videndi, tuendique in eius amplexum miro quodam desiderio tenebatur. quinetiam nostros quotquot ea tempestate Romae versabantur, ad se in palatium adduci iusserat: quod hasce copiosas recensere, & singulos coram quasi bonus Imperator milites vellet inspicere. denique multis de nostra Societate verbis vltro citroque habitis: Tu bellatores, inquit Pontifex, conuice; nos vicemur. Cum ab eo congressu, alijsque deinde colloquijs factus admodum discessisset Ignatius, & optima spe Societatem impleisset, breuicula lacerata cunctis euauit. siquidem Marcellus altero & vicesimo die quam Pontifex declaratus fuerat, febre extinctus; ingenti omnium luctu Christianam rempublicam orbam ac debilitatam reliquit.

Ignatij obitus. Cap. XXIII.

SVCESSIT Marcello Paulus eo nomine quartus, qui cum propter nonnullas interpositas offensiones acerrimus nostri ordinis inimicus fore putaretur, hominum opinionem longe fellit. Nam & in Ignatium ipsum, cunctis admirantibus, perhonorificum sese cepit, & Societatem multis rebus decorauit, auxitque; & multorum hominum opera maximis in rebus Ecclesie plurimum usus est: & de fundando collegio seu academia, quam Vrbe Ignatius magno reipublice Christiane bono inuenerat, serio cogitauit. Hunc Pontificem inter & Philippum Catholicum Regem exorto graui & periculo bello, quod breui deinde compositum est; cuncta militeri, compleri armaus Vrbs: tympanorum, ac tormen-

torum horrifico ftrepitu omnia perfonae respicienda
 parum admodum loci effe. Quocirca Ignatius perrexit
 temporum, & Societatis rebus utcumque contemplos
 contemplandi ftudio feceffit in villam, cum non lo-
 gè ab æde sanctæ Balbinæ, ad Thermas Antonianæ, in
 vsum præcipuè Romani Collegij, amicum burgum
 te nuper exftituerat. Ibi, vel tectorio noui operis in
 acceptus, vel virgente iam fenio, lethalem in febre ma-
 dit, fic (vt cum eius intima vrentur præcordia, pulfus
 in facie pallor, nulla in toto corpore figna motus
 rent, tantum in folita quadam laxitudine in motibus
 motu apparebat. Itaque domum reclusus, in lectulo
 catur. accerfiti confestim medici bono animo
 nostros effe. At ille cum fibi vltimū diè in fine
 mirantibus ceteris, mifit qui à summo Pontifice
 cedenti falutarem expiationem & indulgentiam
 tholico preceatur. deinde cum ad multam
 more vigilaffet, quin etiam nonnulla cum
 in rem Collegij tranfeiffet, fopori fe dedidit
 aderant, cubitum difceffere, nihil admodum
 picantes. at ecce mane poft die duo è fratre
 ta quotidianè ad miniftri cubiculū vifendi. Par
 introeunt; ad lectulum fenfim accedunt, ac
 um opinionem vitali fpiritu præ defectum
 Accurritur illic ad focios. alij ad medicos
 alij interea ad refocillandas vires (vt allo-
 rigūt; quibus ille cum nihil iam opus effe
 inter mortuis vocibus identidem appellans
 efflauit animam hora poft folis ortū prima
 pridie Kalen. Augufti, anno poft Chriftū
 Qui verò ad Pontificem pridie fub vefperam
 ftinatus, quodd nihil tale metueret, re in
 cem dilata, cum quod volebat, ficut
 libente Pontifice, & verbis amiciffimis
 quente: grauitèr deinde femet inculans,
 occurrit. De fancti corpus tum in fpeciem
 rapti cauffa diffectum, fummam viri abfolute
 brietatem liquidò cōprobauit. fiquidem &

venereque profus inanis, & præ siccitate diuturna mire contractus apparuit: & iecur ea ipsa de causa ita obdura tum aridumque, vt pane lapidesceret. Sanè Realdus Columbus, egregius ea tempestate sector, qui aperiendo intravit, in hepatis vena, quæ Porta dicitur, lapides tres se se inuenisse testatur in suo de Anatomia libro. vt promaculo non leui habitum sit, vitalibus adeo affectis, ac propemodum exustis, hominem tamdiu viuere potuisse, præsertim hilari semper eodemque vultu exsequente Præpositi Generalis officia & munera. Mortuus est autem anno ætatis quinto & sexagesimo, suæ conuersio nis sermè trigésimo quinto, confirmatæ verò Societas sexodecimo. quam ille tam exiguo temporis intervallo tam longè lateque propagatam reliquit; vt iam tum ab ipso constituta numerarentur prouinciæ duodecim, & in ijs varia nostrorum domicilia fere centum. Vultus eius morte, ingens confestim hominum concursus visendi causa domum est factus, atque hi manus, pedes certatim exosculari: alia rosaria quæ vocantur, applicare corpori, multi etiam pilei, vestiumve, quibus ut consueuerat, frustulum aliquot enixe rogare: quibus tamen modestiæ gratia nihil à nostris est datum. Corpus in eodem cubiculo vbi exspirauerat, biduo sermè seruatum, sabbato sub vesperam inclusum arcæ, post exequias mira populi frequentia celebratas, in templo nostro ad dextrum latus arcæ maximæ humanum est. ac tum præsentem opem ex Ignatij patrocínio nostri casere. Non enim, vt multi putarant, orba tali parente Societas incertori se dedit, aut concidit: quinimo sterere animis Patres; perque omnes ordines insolita quædam suauitas spiritus, & mentium vigor ad subeundos CHRISTI causâ labores, & capta strenuè promouenda peruasit.

Libri secundi finis.